

ARTE ET MARTE

MEDDELANDEN FRÅN RIDDARHUSET ÅRGÅNG 66

NUMMER 2, 2012



RIDDARHUSET

DIREKTION

Gustaf Wachtmeister af Johannishus, ordförande
Erik Tersmeden, vice ordförande
Johan Stuart
Ulf Gyllenhammar
Patrik Tigerschiöld
Carl Henric Kuylenstierna
Hans von Stockenström
Carl Axel Wrede af Elimä, suppl.
Johan Hamilton af Hageby, suppl.
Johan Coyet, suppl.

KANSLI

Riddarhussekreterare

Carl-Gustaf Åkerhielm af Margrethelund

Administration, uthyrning av Riddarhusets lokaler, kapitationsärenden
Riddarhuskanslist Mikaela Lodén 08-723 39 91

Riddarhuskamrer

Urban Wenster 08-723 39 94

Stipendier och understöd

Riddarhusfiskal

Madeleine Werner 08-723 39 93

Riddarhusgenealog

Göran Mörner 08-723 39 95

Adelskalendern, Legala notiser, Kalenderredaktör

Marianne Setterblad 08-723 39 96

Riddarhusamanuens

Oscar Langenskiöld 08-723 39 97

Reception, visningar

Riddarhusintendent Fredrik Styrfält 08-723 39 99

Riddarhuset är öppet för besök måndag–fredag kl. 11.30–12.30.
Gruppvisning på annan tid enligt överenskommelse.

Adress

Riddarhuset, Riddarhustorget 10, Box 2022, 103 11 Stockholm
Telefon 08-723 39 90, e-post kansli@riddarhuset.se
Hemsida www.riddarhuset.se

ARTE ET MARTE

Ansvarig utgivare

Carl-Gustaf Åkerhielm af Margrethelund

Redaktör

Louise Ribbing

Redaktionskommitté

Claes Lewenhaupt, Kerstin Wachtmeister, Göran Mörner,
Ulf Gyllenhammar, Oscar Langenskiöld, Fredrik Styrfält

Adress

Arte et Marte, Riddarhuset, Box 2022, 103 11 Stockholm
e-post arteetmarte@riddarhuset.se

Omslag och grafisk form Arne Öström/Ateljén

Omslagsbild: Dick Norberg, *Den spektakulära öppna spisen i Lantmarskalkssalen är ritad av Isak Gustaf Clason och invigdes för drygt 100 år sedan. Foto omslagets baksida:* Göran Mörner.

Papper MultiArt Matt 130 g i inlagan, omslag MultiArt Gloss 250 g

Tryck Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB

Upplaga 13 500 exemplar

ISSN 028-1428

Arte et Marte utkommer med två nummer per år och kan beställas från
Riddarhusets kansli. Pris 35 kronor/ex + porto.
Tidskriften finns till försäljning även i Hedengrens Bokhandel, Stureplan 4,
Box 5509, 114 85 Stockholm. Tel. 08-611 51 28. hedengrens@hedengrens.se

INNEHÅLL

MOT ADELSMÖTET 2013 1

ADELSNÄS OCH BARONIET ADELSWÄRD 2

CARL-GUSTAF ÅKERHIELM,
RIDDARHUSETS VD 4

NY UTGÅVA AV ADELSKALENDERN 6

PORTRÄTTEN I ADELSKALENDERN 2013 7

RADIKAL, VÄLKÄND OCH VACKER:
LOUISE BOIJE AF GENNÄS 8

GREGOR AMINOFF – EN PERSONLIGHET 9

2013 ÅRS ADELSMÖTE 10

RIDDARHUSET ANNO 1912 12

HERALDICA VARIA 14

REFERAT FRÅN GENEALOGISKT
SEMINARIUM 16

MEDDELANDEN FRÅN RIDDARHUSET 18
Verksamhet • Guidestöd • Riddarhusets balustrad •
Citybanan • Konserter • Värdepappersförvaltning •
Domämförvaltning • Internationellt • Tillgång till
relationsdata • Kulturstöd • Ny medarbetare •
Riddarhussällskapet • Svenska Adelsförbundet •
Vadstena Adliga Jungfrustift • Visningar och festvåningsverk-
samhet • Färgfoto av vapensköld • Ridderskapet
och Adels Ungdomsklubb

RECEPTET 21

RIDDARHUSTORGET 21

SVERIGES MODERNASTE ARKIV? 22

AKTUELLA BÖCKER 24

FRÅN SLÄKTFÖRENINGARNA 25

LEGALA NOTISER 28

KAPITATIONSavgiften 2012,
OMSLAGETS TREDJE SIDA

NR 2/2012 ÅRGÅNG 66

Mot adelsmötet 2013

TIDEN GÅR FORT. Mandatperioden lider mot sitt slut och under våren 2013 ska adelsmötet fatta beslut om verksamheten för nästa treåriga mandatperiod. Direktionen ska nu summera och redovisa verksamheten för de förflutna tre åren och komma med förslag till vilka projekt vi önskar genomföra under nästa mandatperiod.

Låt mig börja med att blicka tillbaka. Adelsmötet 2010 beviljade ett anslag på tio miljoner kronor för olika projekt, främst byggnadsprojekt. Det var en utökning mot tidigare mandatperioder.

Det ekonomiskt mest betydande uppdraget blev att bygga och inreda arkiv i palatsets källare. Detta arbete har slutförts. Tre kassuner som är säkrade mot brand och inträngande vatten garanterar att våra värdefulla sköldebrev, bokverk och övriga dokument bevaras för framtiden. Det omfattande arbetet med att flytta och registrera arkivmaterialet har påbörjats. När allt står färdigt kan vi glädja oss åt ett tillgängligt arkiv i säker miljö för framtida forskning.

Palatsets belysning, både utvändig och invändig, har ofta diskuterats. Direktionen fick uppdraget att utveckla palatsets fasadbelysning. I ett första skede har vi valt att belysa takskulpturer och skorstenar samt att behålla befintlig fasadbelysning men med modernare teknik. Diskussioner pågår om belysning av flyglar och specifika delar av palatset. Vi går varsamt fram eftersom det är lätt att gå till överdrift med ljussättning.

Det tredje stora byggnadsprojektet initierades i vintras av Stockholms stad som avsåg att bygga om Riddarhusgränd. Balustraden runt palatset har framför allt på östra sidan antagit en vågliknande form på grund av marksättningar. Projektet var nedprioriterat men när delad finansiering föreslogs fångade vi möjligheten att sätta om balustraden. Arbetet slutförs i december.

Ett omfattande genealogiskt arbete har påbörjats. Alla stamtavlor ska kontrolleras för att komma tillrätta med eftersläpningar av historiska data och ärvda felaktigheter. Dessa uppkom vid en optisk datatolkning på nittioalet. Vår målsättning är att kunna presentera en första CD-romupplaga under hösten 2013.

Ett av Riddarhusets uppdrag är värnandet av ättenamn och vapensköldar. Under mandatperioden har ett flertal tvister processats av direktionen. Framgången för vår del har varit blygsam. Generellt kan sägas att ättenamn och vapen har dåligt skydd i lagstiftningen och i dess tillämpningar. Det är framför allt lagens tillämpning som vi försöker påverka. Vad beträffar vapensköldar ger vi rådet att inte använda dessa som logotyp i bolagssammanhang.



FOTO: GÖRAN MÖRNER

För kommande mandatperiod blir vårt förslag att fokus läggs på genealogin. Det finns ingen gemensam databas för våra register vilket innebär att registrering måste göras manuellt i alla register. En databas bör skapas och eftersläpningar uppdateras. Fastighetssidan får lägre prioritet då palatsets underhåll är helt genomgånget och åtgärdat, förutom del av balustraden. Vårt palats är en lysande pärla i Stockholmsmiljön.

Som avslutning vill jag rikta mitt stora tack till vår kunniga personal. Det har varit en period med mycket arbete men ni har förverkligat alla projekt och uppdrag på bästa tänkbara sätt.

Gustaf Wachtmeister, ordförande i riddarhusdirektionen

Adelsnäs och Baroniet Adelswärd

GAMLA STÅTLIGA EKAR, en vacker sjö och ett elegant parktempel är det som först möter besökaren till Adelsnäs strax söder om Åtvidaberg i Östergötland. Det är dock två saker som skiljer från en klassisk herrgårdsmiljö. Dels är egendomen Sveriges enda baroni och dels är huvudbyggnaden inte ens hundra år gammal.

Ursprungligen låg här en av traktens förnämsta gårdar under namnet Näs, på 1600-talet bebyggd till säteri av ätten Manner-sköld. På 1760-talet, i samband med stora satsningar på inhemsk industri, blev trakten särskilt intressant för att återuppta den kopparbrytning som i omgångar pågått sedan medeltiden. År 1762 bildades ett konsortium där majoritetsägare var den kapitalstarke Johan Adelswärd. Bolaget köpte upp stora gruv- och skogsområden, för att säkra tillgången på kopparmalm och träkol, men även Näs säteri kom att ingå. Med tiden löstes alla delägare ut av Johan Adelswärd, kopparverkets disponent, som blev ensam ägare.

Gården bytte namn till Adelsnäs 1781 och instiftades som fideikommiss för sonen Eric Göran Adelswärd, han var då den ende arvtagaren sedan hans fyra bröder avlidit. Två år senare fick fideikommisset kunglig stadsfästelse och utnämndes till Baroniet Adelswärd, det första och enda baroniet i Sverige. Ägaren till egendomen har rätten att kalla sig baron Adelswärd och skulle ätten utgå på svärdssidan har kungen rätt att förläna baroniet till värdig undersåte, men regeln har aldrig behövt tillämpas. Den unika originalhandlingen undertecknad av Gustav III finns kvar i gårdsarkivet.

Baroniet Adelswärd fortsatte med kopparbrytning i flera generationer men med tiden blev produktionen allt mindre lönsam. Det gällde att tänka nytt och anpassa sig till nya förutsättningar, vilket blev uppenbart i slutet av 1800-talet. Då hade ansvaret för Adelsnäs övertagits av Theodor Adelswärd



Adelsnäs huvudbyggnad kan liknas vid ett avskalat svenskt renässanshus eller en engelsk villa inspirerad av Arts and Crafts-rörelsen. Få statusvillor av detta slag har byggts i Sverige efter Adelsnäs.

som var fylld av idéer. I takt med att kopparbrytningen lades ned startades i stället kreatursavel, mejeri, bryggeri, trädgårdsskola och en snickerifabrik med tillverkning av vagnshjul och kontorsmöbler, bland annat nyheten rulljalusi. Även ett kraftaktiebolag ingick med tiden i verksamheten och man kan inte säga annat än att denna entreprenörsanda gav arbetstillfällen till många i trakten kring Åtvidaberg.

Under denna händelserika period föddes tanken på att skapa en mer påkostad huvudbyggnad på Adelsnäs varför det gamla corps-de-logiet i klassisk herrgårdsstil revs. Det visade sig dock ta tid innan någon ny huvudbyggnad uppfördes och i väntan på denna byggdes år 1889 en trävilla i engelsk stil på andra sidan sjön för familjen Adelswärd. Allt medan planerna drog ut på tiden hann baron Theodor både gifta sig med Louise Douglas

och få sex barn innan det nya huset, efter fyra års byggtid, äntligen stod färdigt år 1920. Arkitekt var Isak Gustaf Clason (som åren innan utfört renoveringar på Riddarhuset), bekant med Theodor sedan studietiden på Kungliga Tekniska Högskolan. Jämfört med Clasons många andra projekt i historiska stilar blev Adelsnäs en spännande modern villa i engelsk stil med oregelbunden form. Huset placerades längre in på näset än den tidigare herrgården och en del gamla byggnader gjordes om eller flyttades samtidigt som parken nyanlades, bland annat byggdes växthuset om till ett elegant orangeri.

I dag har baroniets fideikommiss övergått till Baroniet Adelswärd AB. En del verksamheter har sålts eller avslutats men ryggraden utgörs fortfarande av skog och jord som numera uppgår till cirka 22 000 hektar.

– Nästan 80 procent av verksamheten



Stora biblioteket upptar hela husets bredd och rymmer många hyllmeter böcker. Ljuset släpps in från rummets båda kortsidor.



Gustaf och Malin Adelswärd, dagens innehavare av Adelsnäs.



Gipshästarna är modeller av statyerna på Place de la Concorde i Paris. De är inköpta på 1820-talet av Jan Carl Adelswärd, en av släktens starka personligheter, under en treårig resa till Frankrike. Syftet var att hälsa på brodern Göran som förfranskat namnet till Georges d'Adelswärd. Jan Carl gifte sig med Maria Sleman, anställd på Adelsnäs linneväveri, vilket ansågs opassande men var ett exempel på att kärleken ändå kunde övervinna tidens vanliga resonemangsäktenskap.

utgörs av skogs- och lantbruk. Mjölkkor har vi inte längre utan numera satsar vi på uppfödning av kvigor. Dessutom finns en fårbesättning av 150 modertackor som tillsammans med fåren ger ett bestånd på 450 djur. Dessa bidrar till vården av eklandskapet,

berättar Gustaf Adelswärd som äger och bebor Adelsnäs med sin hustru Malin.

Till listan på verksamheter hör också jakt och fiske, en golfbana, vatten- och viltvård, foder- och spannmålsproduktion och fastighetsförvaltning. Malin Adelswärd var tidi-

gare ansvarig för fastigheterna som består av både arrendegårdar och sommartorp. I dag arbetar hon som ansvarig för Sveriges Jordägarförbunds kansli, vilka är inhyrda på Adelsnäs. Baroniet Adelswärd AB har i dag en extern VD och tolv anställda. Skogsvården sköts på entreprenad och olika tjänster tas in efter behov. För Gustafs del har arbetet övergått i Barony AB som består av baroniet och förvaltning av en aktieportfölj.

– Avsikten är att bygga upp tillgångar vid sidan om baroniet för att marken ska kunna behållas av en person vid framtida arv, förklarar Gustaf Adelswärd.

Senaste skiftet skedde 2005 då Adelsnäs oskiftat kunde tas över av Gustaf, äldst av tre bröder, från pappa Johan T. Adelswärd. I förvaltandet av egendomen ingår att tänka på nästa generation och försöka skapa bästa möjliga förutsättningar för framtiden. I det perspektivet är skogen en av de viktigaste tillgångarna.

När dagens verksamheter kommer på tal återkommer Gustaf Adelswärd gärna till vikten av lokal och regional utveckling. Det är något han brinner för och han vill gärna bidra till att Åtvidaberg utvecklas. Den goda entreprenörsandan känns onekligen igen från tidigare generationer Adelswärd! ☞

Fredrik Styrfält, riddarhusintendent, fil.kand. i konst- och arkitekturhistoria

FOTO: FREDRIK STYRFÄLT

Carl-Gustaf Åkerhielm, Riddarhusets VD

Intervjuas av Magdalena Ribbing

HAR RIDDARHUSET EN verkställande direktör? Nej, denna moderna benämning har han inte, friherre Carl-Gustaf Åkerhielm af Margrethelund – däremot är den en bra beskrivning av hans arbete, ty han besitter den gamla fina ämbets titeln riddarhussekreterare. Ursprungligen skrev riddarhussekreteraren de viktiga protokollen från adelsmötena, vilket visserligen fortfarande ingår i uppdraget, men framför allt skriver han alla riddarhusdirektionens protokoll, ungefär sex om året, och har att verkställa dess beslut tillsammans med kanslipersonalen.

C-G Åkerhielm – hans värdiga förnamn uttalas endast undantagsvis i sin helhet – har

ett par förfäder i Huset: farfar Erik Åkerhielm af Margrethelund var riddarhuskamrer, vilket var just vad C-G Åkerhielm blev år 2009, och Lars Åkerhielm af Blombacka, den andra släktgrenen, var riddarhussekreterare 1880–89. Ättlingen hade själv inte tänkt sig den karriären. Han tog studenten på Lundsberg där han gick sju år under föräldrarnas utlandsvistelse, gjorde sin värnplikt vid flottan och satsade på handelsjöfart, det vill säga skeppsmäkleri, rederiverksamhet, oljetrading, och mer därtill. Under 13 år var han verksam i de gamla öststaterna. På sitt lättsamma, muntra sätt påstår han att flertalet misstag som VD och arbetsledare har han

fått göra på andra håll, sådana ska Riddarhusets kansli slippa.

Att C-G Åkerhielm är lillebror till tre systrar och har gått på internatskola har effektivt tränat honom till den sociala kompetens han har. Han är gift med Caroline, född Stridbeck, har två nu vuxna söner – äldste sonen dog vid tolv års ålder i en medfödd sjukdom – och bor i Vaxholm på en idyllisk skärgårdspräglad gård.

Känd för allmänheten i hela världen blev C-G Åkerhielm efter Estoniakatastrofen 1994 då han var verksam hos EstLines marknadsbolag som ställföreträdande VD, personalchef och ansvarig för terminalen i Stock-



Carl-Gustaf Åkerhielms vackra tjänsterum i Riddarhusets kanslilokaler på övre våningen. Runt bordet i förgrunden samlas direktionen till sammanträden cirka sex gånger per år och vid dessa skriver riddarhussekreteraren protokoll. FOTO: FREDRIK STYRFÄLT



*Carl-Gustaf Åkerhielm af Margrethelund,
f. 1947, friherre, riddarhussekreterare.*

PORTRÄTT I ADELSKALENDERN 2013.

FOTO: HÅKAN LIND

holm. På honom föll också mediaansvaret efter katastrofen, vilket innebar ständiga framträdanden i TV, radio, tidningar, till den grad att han knappt kunde fylla på bensen utan att obekanta närmade sig med frågor och synpunkter på katastrofen. Det var jobbigt att stå i blåsväder, medger han:

– En intressant erfarenhet – som jag gärna hade varit utan!

C-G Åkerhielm konstaterar att han då aldrig blev, som han säger, »påhoppad» för sitt namn, till skillnad från alltför många andra adliga och betitlade som får utstå diverse hänfullheter för sina efternamn. Estoniakatastrofen var för stor för sådana dumheter, menar han.

Med detta rikt varierade arbetsliv som nyttigt och praktisk bakgrund finns han nu en trappa upp i Riddarhuset – måste vara norra Europas vackraste kontor – och är entusiastiskt igång med att utföra alla uppdrag som både adelsmötet 2010 beslutade om och riddarhusdirektionen löpande vill genomföra. Här handlar det om helt olika slags ärenden, inte minst de många projekten. Nu pågår också förberedelser inför adelsmötet 2013.

– En av Riddarhusets huvuduppgifter är att förvalta ett stort stiftelsekapital och en av förmånerna med att tillhöra Huset är att kunna söka stipendier och understöd. Men den så kallade kvartalsekonomin berör inte Riddarhusets förvaltning, understryker riddarhussekreterare Åkerhielm. Här ska man

satsa mycket långsiktigt och det görs med framgång av experterna i placeringsrådet.

Han är nöjd med att över 80 procent av understöden går till kvinnor. Det beror säkerligen på att många äldre kvinnor har en liten pension, eller att testator har förordat kvinnor som mottagare. Stipendierna ges framför allt till ungdomar för vidare studier.

C-G Åkerhielm är glad över att ha fått vara med om att genomföra en omfattande elsanering i palatset och renovering av den gamla fina balustraden runt Huset. I den så ofta diskuterade källaren i Riddarhuset finns nu det stora arkivet parkerat i kassuner, motståndskraftiga mot såväl vatten som eld. De finns äntligen på plats med all teknik som ska värna de åldriga dokumenten.

Det viktiga genealogiarbetet på kansliet hoppas C-G Åkerhielm ska få ett uppsving:

– Vi hoppas att kunna få resurser till att slutföra digitaliseringen av våra gamla dokument och väsentligt förbättra vårt datastöd. Då skulle kanske ett utbyte av genealogiska uppgifter med Finland och övriga riddarhus i Europa bli möjligt på ett lätt sätt och dessutom möjliggöra för Husets medlemmar att snabbt kunna få svar på sina frågor och enkelt studera sina ätter. Vi är ju till för våra medlemmar! Det kanske tar tio år, men det ska bli!

Jo, det blir helt säkert av. C-G Åkerhielm ger sig inte:

– Om man hittar i sin historia har man lättare att förstå samtiden och sin framtid. ☺

ÅKERHIELM AF MARGRETHELUND

Friherrliga ätten nr 205 Åkerhielm af Margrethelund kommer från Södermanland, en Samuel Månsson Agri-conius (Agri efter Åkers härads med släktgården Skäggesta, conius av det grekiska ordet kovvo's för skägg) adlades av Karl XI och introducerades 1679. System Anna Månsdotter lär ha adlats samtidigt och inbegripits i broderns sköldebrev, högst ovanligt, men inte historiskt belagt. Släkthistorien är dramatisk med utgången svärdssida, återintagen styvson och emigration till USA 1893 där släkten möjligen kan fortleva. Ätten upphöjdes i friherrlig värdighet 1731 av Fredrik I och introducerades samma år. I vapenskölden finns Åkers härads tre gyllene kornax liksom försilvrade hjälm.

RIDDARHUSSEKRETERARE 1625–2012

2011–	Åkerhielm, Carl-Gustaf, friherre
2009–2011	Lilliehöök, Björn
2003–2009	von Vegesack, Henrik, friherre
1996–2002	von Schwerin, Otto, friherre
1989–1996	Hammarskjöld, Michaël
1976–1989	Lagerberg, Per
1966–1975	von Hartmansdorff, Carl-Henrik
1954–1965	Croneborg, Rutger
1952–1953	Bennich, Lars
1935–1951	von Oelreich, Charles Emil
1920–1934	Leuhusen, Oscar, friherre
1890–1919	Stuart, Johan Magnus
1880–1889	Åkerhielm, Albert Lars Evert, friherre
1861–1879	Brakel, Carl Otto
1845–1860	Munck af Fulkila, Johan
1837–1844	Silfverstolpe, Fredrik Otto
1817–1836	Lagerheim, Olof Johan
1795–1816	Silfverstolpe, Axel Gabriel
1784–1794	Bungecrona, Carl Gustav
1782–1783	von Schönfelt, Carl
1768–1781	Psilanderhielm, Johan
1756–1767	Franc, Pehr
1747–1755	Ekestubbe, Johan
1743–1746	Wulfvenstierna, Johan
1732–1742	von Otter, Salomon, friherre
1711–1731	Wulfvenstierna, Johan
1683–1710	Gyllenkrook, Johan
1672–1682	Wallenstedt, Lars, greve
1669–1672	Sundel, Jonas
1668–1669	Törnecrantz, Mattias
1660–1667	Schillerfeldt, Samuel
1649–1659	Kempenschild, Samuel
1640–1648	Larsson Ridderhusen, Johan
1638–1638	Gyldenackar, Gabriel
1625–1637	Larsson (Ridderhusen), Johan

Källa: Riddarhuset, red. Rebecka Millhagen, 1999.

Ny utgåva av Adelskalendern

DEN 106:E ÅRGÅNGEN av Sveriges Ridderskap och Adels kalender finns nu tillgänglig på Riddarhuset. *Adelskalendern* är den matrikel som vart tredje år redovisar alla levande ättemedlemmar med ingifta, närmare 31 500 personer.

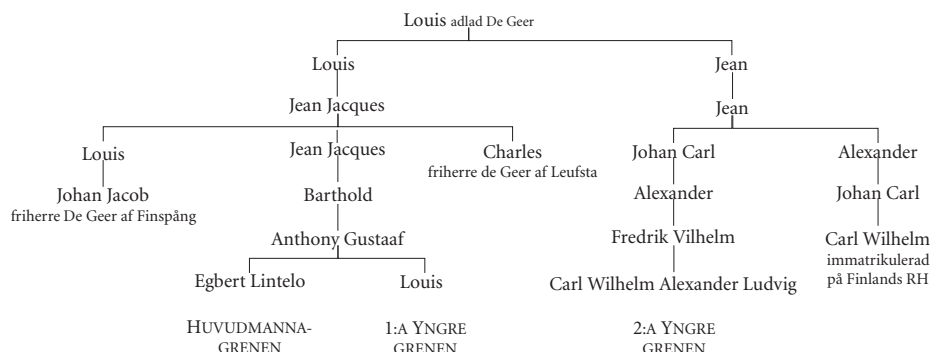
Redigeringsprinciperna för *Adelskalendern* fastställdes ursprungligen 1965–1966 och vidare efter beslut av adelsmöten och riddarhusdirektion genom åren.

En vanlig fråga till redaktionen är vem som skall stå med och inte. I och med att adelskapet ärvs genom den så kallade agnatiska principen redovisas inte barn till adliga kvinnor (om de inte är gifta med adelsmän). Generellt stryks avlidna män utan barn och avlidna kvinnor ur kalendern. Bland de som står kvar finner vi de vars make/maka är i livet och de kvinnor som är mödrar eller svärmödrar till nu levande personer.

Adelskalendern grundar sig på Riddarhusets genealogier, stamtavlor, vilka sedan 1700-talet förs av Riddarhuset. Där stryks ingen. Alla ättemedlemmar och ingifta, levande som döda, står alltid kvar. I stamtavlor samlas alla tillgängliga biografiska uppgifter och de rymmer alltså även sådan information som av utrymmes- och andra skäl inte kan tas med i *Adelskalendern*.

Manuskriptet till *Adelskalendern* hålls ständigt uppdaterat mellan utgåvorna. Varje månad inkommer uppgifter från folkbokföringen (med vissa begränsningar fr.o.m. september 2012). Dessutom bevakas familjesidorna i dagspressen. Ett viktigt komplement är medlemmars meddelanden särskilt om vigslar, skilsmässor och nyfödda. Cirka 25 procent av ättemedlemmarna är bosatta utomlands och nås inte av folkbokföringen. Därför kan det inte nog betonas vikten av att meddela inte bara förändringar i civilstånd utan även adressändringar för utlandsboende.

Riddarhuset har under treårsperioden fortsatt sökandet efter ättemedlemmar vars förfäder en gång flyttat ut ur landet. I den nya utgåvan har tre ätter fått helt nytt personbestånd och sju ätter fått helt nytt medlemmar bosatta utomlands. Vidare har *Adelskalenderns* stamträd arbetats om där



Utökad stamträd för adliga ätten De Geer, nr 291. Förutom befintliga levande grenar av adliga ätten visas även hur ätten utgrenats i Finland och i de två friherrliga ätterna, de Geer af Leufsta nr 253 och De Geer af Finspång nr 312.

så varit nödvändigt. Dessa är inte statiska utan förändras med det redovisade levande personbeståndet. Detta kan jämföras med stamträden i Riddarhusgenealogierna där uppdelningen alltid förblir densamma. I 2013 års utgåva av kalendern har dessutom 60 befintliga träd utökats med koppling till utgrenade ätter med annan värdighet samt till utgrenade ätter fortlevande i Finland (genom att visa vem som immatrikulerades

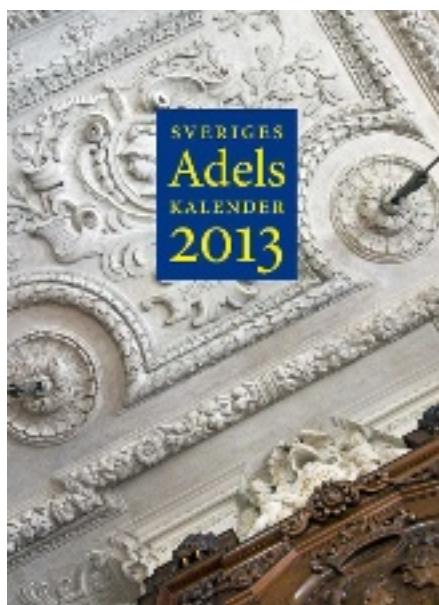
där). Studier av den höga andelen av inkomna (donerade och deponerade) sköldbrev till Riddarhuset har lett till att 114 vapensköldar ritats om.

När det som i år är ett så kallat kalenderår skapas cirka 17 500 korrekturutskick till ättemedlemmar över 18 (eller en per familj). Under våren har cirka 7 700 svar inkommit och av dessa har ungefär hälften ändringar eller tillägg. Alla korrektursvar går igenom och de uppgifter som efterfrågas till *Adelskalendern* skrivs in där och all övrig information tillförs stamtavlor. Civilståndsändringar kontrolleras mot folkbokföringen och vid eventuella frågor kontaktas ättemedlemmar om de angivit sin e-post. Ändringar inkomna innan 31 juli har kunnat beaktas och därefter enstaka uppgifter om dödsfall.

Adelskalendern 2013 presenterar några helt nya inslag. Ett nytt kapitel beskriver adelskapets övergång mellan generationer och ett redovisar vapnen en sista gång för de ätter som helt utsläckts sedan föregående utgåva. Kapitlet om Vadstena adliga jungfrustift inleds med en kort historik och kapitlet om den äldre Riddarhusmedaljen har utökats väsentligt. Dessutom illustreras kalendern av åtta vapen ur donerade originalsköldbrev med tillhörande vapenbeskrivningar.

Adelskalendern 2013 finns tillgänglig att köpa på Riddarhuset, pris 850 kr.

Marianne Setterblad, kalenderredaktör



Den vackra omslagsbilden föreställer taket i Lantmarskalkssalen och är fotograferad av Dick Norberg.

Porträtten i Adelskalendern 2013



Johan Dalman, f. 1960, teol. dr, domprost i Strängnäs.

I den 22:a utgåvan av *Sveriges Adelskalender* 1899 infördes ett porträtt av redaktören Gabriel Anrep (1821–1907). Året därpå infördes för första gången porträtt av åtta »mer framstående personer» utvalda av Gabriel Anrep själv. Nuförtiden tar Kalenderkommittén fram förslag om vilka som skall pryda kalendern med sitt porträtt. Tolv kända svenskar (sex män och sex kvinnor) väljs sedan ut av Riddarhusdirektionen med hänsyn till yrkesverksamhet, ålder, insats för Riddarhuset och delvis spridning i kalendern.

Utöver personerna nedan porträtteras även författaren Louise Lagercrantz Boije af Gennäs, f.d. hovjägmästaren Gregor Aminoff och riddarhussekreteraren Carl-Gustaf Åkerhielm i *Adelskalendern* 2013.



Caroline Fleetwood Söderström, f. 1951, fil.kand. Sveriges ambassadör i Portugal, f.d. ambassadör i Havanna.



Jacob Hård af Segerstad, f. 1955, journalist, sportkommentator vid Sveriges Television.



Helena Natt och Dag Lindskog, f. 1949, f.d. förste riddarhuskanslist.



Ebba von Eckermann, f. grevinna von Schwerin 1921, textil-designer, grundare Ebba von Eckermann Textil.



Per Sparre, f. 1936, friherre, civilekonom, f.d. riddarhusrevisor, kassaförvaltare Adelsförbundet.



Kerstin Tham, f. Swanström 1956, professor i arbetsterapi och prefekt för institutionen för neurobiologi, vårdvetenskap och samhälle, Karolinska Institutet.



Caroline af Ugglas Åberg, f. friherrinna af Ugglas 1958, aktieförvaltare, ledamot av placeringsrådet Hercules.



Gustaf Wachtmeister, f. 1946, greve, civilekonom. Kapten i Livgardets dragoners reserv, Riddarhusdirektionens ordförande. Äger och bebor Tista slott.

PORTRÄTTFOTOGRAFER

Johan Dalman | MAGNUS ARONSON

Caroline af Ugglas | ATELJE UGGLA

Per Sparre | HÅKAN LIND

Ebba von Schwerin von Eckermann | BILDPROFFSEN I NYKÖPING

Gustaf Wachtmeister af Johan-nishus | ATELJE UGGLA

Helena Natt och Dag

| ATELJE UGGLA

Jacob Hård af Segerstad

| CARL-JOHAN SÖDER SVT

OS LONDON 2012

Caroline Fleetwood Söderström

| ATELJE UGGLA

Kerstin Tham | JAN THAM

Radikal, välkänd och vacker: Louise Boije af Gennäs

– NOBLESSE OBLIGE, säger Louise Lagercrantz Boije af Gennäs.

Det är inte vad man omedelbart förväntar sig från en lika välkänd som okonventionell författare och feminist.

Adelskap förpliktigar alltså, i den mån det är en förmån. Om detta vet hon något, hon är född Boije af Gennäs, hennes mor är född Nordenfalk, mormor Rålamb. Hennes man heter Carl-Erik Lagercrantz, hans mor var född Berch och hans farmor Klingspor. Adliga anor på alla håll. Och det finns ingen motsättning mellan att vara feminist och att vara adlig, påpekar hon.

Hon går rak i ryggen. Klar blå blick, bakåtkammat blond. Begreppen måttfull och sofistikerad ramar in henne väl.

– Ju äldre jag blir desto viktigare känns det att människor är snälla, säger hon och även det är oväntat.

Men det visar sig höra ihop med hennes livssyn. Varje människa som har fått förmåner har därmed också skyldigheter. Hon förklarar hur hon uppfattar adelskapet:

– Har man råkat få förmåner av något slag, om det så är historiska, ekonomiska eller i form av talang och begåvning, har man också ett ansvar. Guldanten medför en sorts skyldighet gentemot ens medmänniskor. Och det är lika för alla i samhället: de som ärvt ekonomisk makt, de med intelligens i sin arvs-massa, de som kunnat uppöva sin idrottstalang eller sin musikaliska begåvning. Har man fått ta emot ska man också ge tillbaka.

– Jag vill lära mina barn att en förmån innebär ett ansvar att återgälda.

Barnen är Carl-Axel född år 2000 och Elsa född år 2003.

– De fostras i en oerhört jämställd anda, så självklart att det känns onödigt att säga det. Min pappa var feminist utan att någonsin ta det ordet i sin mun. Han lärde mig att skönhet inte är viktig jämfört med insikten om



Louise Lagercrantz Boije af Gennäs, f. 1961, BA, MJ. Författare och dramatiker.

PORTRÄTT I ADELSKALENDERN 2013.

FOTO: ELISABETH OHLSON WALLIN

kvinnors intelligens som helt jämställd med mäns. Det gav ett ovärderligt självförtroende.

Hon citerar sina föräldrars devis: adelskapet ska man aldrig skryta med, men heller aldrig skämmas över. Det är bara en pusselbit i Sveriges historia som man råkat bli del av.

Louise Boije af Gennäs är mycket intresserad av klassfrågor i meningen allas lika värde. Alla har rätt till sin historia oavsett bakgrund, säger hon:

– Det finns ett enormt klasshat i Sverige, en vuxenmobbing mellan olika grupper som det gäller att aldrig delta i eller ge efter för. I den och andra frågor har adeln en del gemensamt med vissa invandrargrupper. Jag kan möta människor från andra kulturer med precis samma känsla för sin släkt och sitt historiska sammanhang som många inom adeln.

Jämför man har man dessutom ofta liknande erfarenheter av att ha »fel» efternamn: som adlig, som invandrare. Dörrar stängs och man får tjuvnyp – för att man råkar »heta fel».

Men där slutar givetvis likheterna; medan invandrare ofta är utsatta anses adeln fortfarande privilegierad och det finns gott om människor som tycker att adelskap är att vara »lite förmer».

– Det är lika dumt som motsatsen, ingen människa kan hållas ansvarig för sin bakgrund. Men om man accepterar en förmån så axlar man också en skyldighet.

Sina erfarenheter och framtidsperspektiv sammanför Louise Boije af Gennäs i sina böcker. Hennes fjärde roman, *Stjärnor utan svindel* (1996) är såld i över 150 000 exemplar, en enorm upplaga. Just utkommen är andra delen, *Blå koral*, i en trilogi vars första del, *Högre än alla himlar*, kom år 2010. Den tredje är under skrivande och ska heta *Folk av en främmande stam*. Titlarna är hämtade ur klassisk svensk poesi och trilogin med sex huvudpersoner omfattar tiden mellan nyåret 1999 och år 2010:

– De stora världshändelserna bildar bakgrund till min berättelse. Men det jag skriver är vanlig långsam skönlitteratur med allt som kan drabba oss människor: från kärlek till terrordåd och naturkatastrofer. ☞

Magdalena Ribbing

BOIJE AF GENNÄS

Adliga ätten Boije af Gennäs, nr 16, härstammar från Finland. Landssy-nesmannen Anders Boije i Pojo socken, Nyland, övertog på 1500-talet sin hustrus gods Gennäs och hennes vapenbild. Nils Boije af Gennäs var riksråd och ståthållare över Finland under Gustaf Vasa.

Gregor Aminoff – en personlighet

ORDEN GNISTRAR NÄR Gregor Aminoff berättar och samtalar, alltid vittert, alltid mer om högt än om lågt. Plattityder och banaliteter finns inte hos denne 86 år unge gentleman.

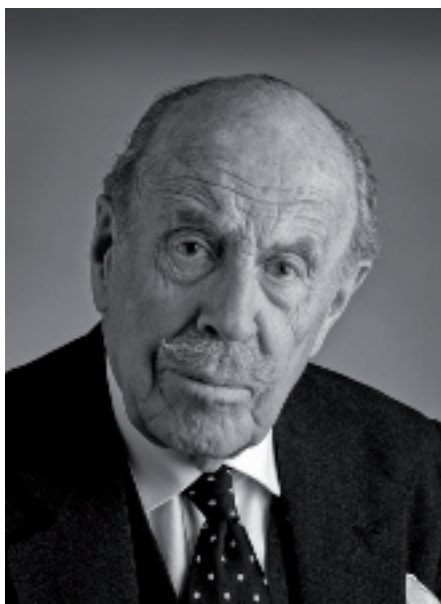
Hur han fått sin sprudlande personlighet? Det vet han inte, bara att han oftast har roligt och är nöjd med det liv han lever. Navet är Margrethelunds slott utanför Åkersberga, »byn» som Gregor Aminoff kallar denna ort. Där råkade han för övrigt nyligen ut för att hans vackert handskrivna bokbeställning inte kunde tydas av en ung kvinna på biblioteket; hon kunde enbart läsa textade bokstäver och helst i datorn. Åt detta tidens tecken skrattar Gregor Aminoff beklagande.

Margrethelund byggdes år 1658 och har sitt namn av Margareta Bielke, hustru till Gabriel Oxenstierna, en bror till rikskanslern Axel Oxenstierna. I Åkerhielmskä ägo är slottet sedan 1718. Gregor Aminoffs hustru Elise är född Åkerhielm af Margrethelund, uppvuxen på detta ställe och på håll släkt med sin äkta hälft vilket gör att densamme vistats på det vackra slottet bokstavligen sedan barnsben.

– Elise och jag har känt varandra i nio decennier, säger Gregor Aminoff och det hörs förtjusning i hans röst när han berättar att de än i dag kan diskutera trädgårdsmästaren på Margrethelund år 1938 eller annat från äldre tid.

Men han hade också sin uppväxt på Horns säteri i Enhörna hos sin farbror. Fadern som var utomlands som diplomat hade en stockholmsvåning på Strandvägen 43 och Gregor Aminoff minns tydligt oväsendet på nätterna när han bodde där, från spårvagnarna som skramlade i allén.

Gregor Aminoff har alltid föredragit lantlivet. Det kanske inte var så klokt för karriären, funderar han nu, att säga nej till alla nyttiga affärsmiddagar och liknande i Stock-



*Gregor Aminoff, f. 1926, kammarherre,
f.d. hovjägmästare.*

PORTRÄTT I ADELSKALENDERN 2013.

FOTO: HÅKAN LIND

holm för att hellre vistas på Margrethelund:

– Men det brydde jag mig inte om då, det var ju betydligt roligare att jaga!

Latinstudent och bankanställd, men mest en lantjunker på högsta nivå – inte oväntat blev Gregor Aminoff kammarherre, för övrigt som sådan femte generationen i familjen. Han har den stiliga hovuniformen med guldbroderad nyckel på skörtet, och även den mörkgröna hovjägmästaruniformen, designad av hovmålaren Fredric Westin under Karl XIV Johans tid.

Hovjägmästare Gregor Aminoff är välkänd för att aldrig rucka på jaktens etik, den ser han som viktigare än antalet nerlagt vilt:

– Bra skyttar är aldrig vårdslösa, grymhet mot djur får inte någonsin förekomma.

Vad gör en hovjägmästare? I chargen,

som Gregor Aminoff säger, ingår att organisera jakter för kungen, och att föreslå gäster, ofta ett par statschefer »men de måste vara goda skyttar, spanske kungen Juan Carlos till exempel skjuter föredömligt», ett par industrimän, några av kungens vänner och så för säkerhets skull ett par »hejdunderande godsägare.» Att skyttarna bär hatt när det är jakt med kula, och mössa när det jagas med hagel kunde vara regel.

Vad är viktigt i livet för Gregor Aminoff?

– Familjen, naturen, hästar, hundar – och god mat!

Den lagar han numera oftast själv, efter noggrant studerande av den stora samling kokböcker han har i sitt bibliotek, där han främst har samlat verk på olika språk om genealogi, avancerad jaktlitteratur, memoarer och biografier. Fiction hinner han sällan med.

Har Gregor Aminoff önskat något i sitt liv annorlunda? Hans svar kommer blixtnabbt, tvärsäkert:

– Jag ångrar ingenting! Ärligen! ☞

Magdalena Ribbing

AMINOFF

Adliga ätten nr 456 Aminoff är en rysk medeltida bojarätt. Streltserhövitsmannen Feodor Gregorievitj Aminov var i svensk tjänst sedan år 1612 och utnämndes till svensk adelsman av Gustav II Adolf, då namnet blev Aminoff. Tre grenar finns på Finlands Riddarhus. En yngre gren upphöjdes i svensk friherrlig värdighet men blev efter 1809 kvar i Finland och introducerades inte i denna värdighet i Sverige. Johan Fredric Aminoff fick år 1812 finländsk bekräftelse på den friherrliga värdigheten samt upphöjdes år 1819 i finländsk grevlig värdighet.

2013 års adelsmöte

JÄMLIKT §6 I RIDDARHUSORDNINGEN KUNGÖRS ATT RIDDERSKAPET
OCH ADELN SAMMANTRÄDER TILL LAGTIMA ADELSMÖTE
LÖRDAGEN DEN 16 FEBRUARI ÅR 2013.

VID ADELSMÖTET ÄGER huvudman rätt att intaga säte och stämma för ätten, och där huvudman icke infinner sig, ätteman med företrädare för den bland flera, som är huvudmannaätten närmast. Har icke heller ätteman anmält sig, må säte för ätten intagas av den, som därtill blivit befullmäktigad.

För rättighet att delta i adelsmötet erfordras att ha uppnått 21 års ålder, vara manlig svensk medborgare och bosatt i Sverige samt att ha erlagt föreskriven kapitationsavgift.

Huvudman, som är berättigad att intaga säte och stämma på Riddarhuset, kan för ätten därtill befullmäktiga annan adelsman. Är huvudman ej behörig att utge fullmakt, inträder för tillfället närmaste ätteman, för vilken laga hinder icke möter, i huvudmannens ställe att utfärda fullmakt för ätten.

Jämlikt av 1977 års adelsmöte antagna bestämmelser om valnämnd skall nämnden förbereda de val, som äger rum vid adelsmötets början, nämligen val av ordförande och vice ordförande vid

adelsmötet, delegerade samt ledamöter i riddarhusutskottet. Nämnden upprättar förslag till valsedel och anslår detta i Riddarhuset senast tre veckor före adelsmötets början. Nämndens ordförande är friherre Jockum Beck-Friis.

Enligt nyss nämnda bestämmelser kan även enskilda medlemmar av adeln – vilkas antal dock skall vara minst 10 – skriftligen, under förklaring att de ämnar delta i adelsmötet, hos riddarhusdirektionen begära mångfaldigande av viss valsedel. Sådan begäran skall göras efter det att valnämnden anslagit sitt förslag till valsedel och **senast den 6 februari 2013**.

Närmare upplysningar om adelsmötet kan erhållas på riddarhuskansliet, telefon 08-723 39 91.

Stockholm i oktober 2012

Riddarhusdirektionen



Riddarhusalen i väntan på nästa adelsmöte. Då fylls bänkarna med placering ordnad efter ätternas nummerföljd. I de tvärställda bänkarna längst fram sitter grevarna, friherrarna och företrädare för de äldsta adliga ätterna. Majoriteten av den obetitlade adeln fyller de övriga bänkarna. FOTO: GÖRAN MÖRNER

Preliminärt program den 16 februari 2013

KL. 16.15 UPPROP FÖR POLLETTUTDELNING

Personlig anmälan inför riddarhusdirektionen skall göras av adelsman som vill delta i adelsmötet och som därtill är berättigad enligt gällande bestämmelser.

För att underlätta den anteckning om deltagande i adelsmötet som följer på uppropet framhåller riddarhusdirektionen att det är önskvärt att de ledamöter av ridderskapet och adeln som avser att ta ut pollett*, i god tid och **senast den 8 februari 2013**, underrättar riddarhuskansliet om detta per telefon 08-723 39 91 eller e-post kansli@riddarhuset.se.

- Under tiden fram till adelsmötets slutsammanträde verkställs anteckning och utdelning av polletter efter riddarhusutskottets prövning på tider som senare meddelas.

KL. 17.30 ADELSMÖTET FÖRKLARAS ÖPPNAT

- Val av ordförande, vice ordförande samt delegerade under mötet.
- Val av ledamöter till riddarhusutskottet.
- Avgivande av motioner.
- Tidpunkt för nästa sammanträde.

KL. 18.30 SUBSKRIBERAD MIDDAG

för de ledamöter som deltagit i öppningssammanträdet. Anmälan om deltagande i middagen, som kostar **400 kronor**, görs samtidigt som föranmälan om deltagande i adelsmötet görs. **Summan sätts in på bankgiro 921-7068** med angivande av namn.

Deltagarlistor och namnbrickor (för föranmälda ledamöter) finns utlagda i Riddarhuset.

upprop och pollettutdelning. Innehav av pollett innebär rätt att utöva sin ätts talan. Den som avser att delta i adelsmötet bör anmäla detta i god tid till kansliet, **senast den 8 februari 2013**. Det finns också möjlighet för ättemedlem att närvara vid förhandlingarna som åhörare, även utan att inneha pollett, efter föranmälan och i mån av plats.

FULLMAKT

Den som vill söka fullmakt för att föra någon annan ätts talan måste själv ta de erforderliga kontakterna för detta. Kansliet tillhandahåller formulär och ger information.

ADELSMÖTET ÖPPNAS

Mötet öppnas av den äldste närvarande greven, som leder de inledande valen av bland annat en ordförande som skall leda arbetet under adelsmötet. Därefter väljs ett riddarhusutskott om sexton personer. Dessa val sker enligt traditionell ritual, med slutna sedlar. Riddarhusdirektionens ordförande redogör sedan för det vördsamma memorialet om de gångna tre årens verksamhet och direktionens förslag för den kommande treårsperioden.

Sedan riddarhusdirektionens berättelse och väckta motioner remitterats till utskottet för yttrande, avslutas öppningssammanträdet med att beslut fattas om nästkommande sammanträde, i regel adelsmötets slutsammanträde, som troligtvis kommer att äga rum i juni 2013.

Några förhandlingar äger alltså inte rum under mötets första sammanträdesdag. Det nyvalda riddarhusutskottets ledamöter har nu en arbetsfylld tid framför sig, då de skall granska dels direktionens berättelse över de gångna tre årens verksamhet, dels de motioner som väckts. Arbetet skall resultera i ett antal utlåtanden, som regel med en hemställan till adelsmötet att vid slutsammanträdet godkänna eller avslå de yrkanden som framställts. Ofta aktualiserar utskottet därvid egna förslag till lösning av någon fråga. Efter hand som utlåtandena föreligger klara skickas de ut för kännedom till de medlemmar som tagit ut pollett.

SLUTSAMMANTRÄDET

De egentliga förhandlingarna äger rum vid slutsammanträdet i juni. Då behandlas utskottets utlåtanden över motioner och verksamhetsberättelse. Efter eventuell diskussion i en sakfråga ställer ordföranden proposition för beslut. Av tidsskäl har man vid de senaste adelsmötena förenklat de förekommande voteringarna till kontrollerad handuppräkningsform, medan personvalen förrättats i hävdvunnen form.

Beslut fattas om ansvarsfrihet för den avgående riddarhusdirektionen, val sker av ny direktion, revisorer, samt val- och medaljnämnder varefter adelsmötet avslutas.

I anslutning till sammanträdet serveras gemensam lunch för adelsmötets ledamöter.

Adelsmötet – hur går det till?

Adelsmötet har sina rötter i den gamla svenska ständsriksdagen. Några frågor som rör rikets styrande eller skötsel förekommer emellertid inte på dagordningen. Adelsmötet behandlar enbart frågor inom adelns interna intresseområden såsom dess ekonomi, stiftelse- och domänsförvaltning, riddarhuspalatsets underhåll och användning, genealogiska ärenden etc.

Ett adelsmöte fungerar som högsta beslutande organ inom den korporation som adeln utgör. Den av föregående adelsmöte tillsatta direktionen skall rapportera om sin förvaltning under den gångna treårsperioden och adelsmötet har att fatta beslut om ansvarsfrihet.

I princip har varje vid Riddarhuset introducerad ätt en röst. Vilka personer som får representera respektive ätter, och därmed delta i mötet, framgår av kungörelsen. Av programmet framgår att mötet den 16 februari 2013 inleddes redan klockan 16.15 med namn-

Riddarhuset anno 1912

1912 ÄR ÅRET då olympiad hålls på det nybyggda stadion i Stockholm, Titanic sjunker och August Strindberg avlider. På Riddarhuset slår man det från Lantmarskalksvåningen. Det hyblas och hamras, golven har fått ny ekparkett och sista handen läggs vid kalkstensfrisen samtidigt som snickarna monterar upp den nya väggpanelen i amerikansk ek.

Professor Isak Gustaf Clason, hemtam på Riddarhuset efter renoveringen av fasaderna i slutet av 1800-talet, följer intensivt arbetet med en blåkopia av sitt eget renoveringsförslag alltid till hands. Projektet hade godkänts och inletts 1911 med anledning av en motion till adelsmötet 1908 om »iståndsättande av forna sekreta utskottets sal jämte angränsande rum», det vill säga det som i dag kallas Lantmarskalkssalen och som under 1700-talet var platsen för det sekreta utskottets möten. Rummen var i början av 1900-talet i »otillfredsställande skick» och användes endast som kapp- och vaktmästarrum. Utrymmena ska nu få en värdig historisk inredning och möblering där Clason engagerar sig i allt från listprofiler till dörrbeslag.

EN PORTRÄTTSSAMLING VÄRD NAMNET

En öppen spis, enligt Clasons ritningar, har just blivit färdiguppsatt i stora salen i öländsk kalksten och med sniderier i ek. AB Nordiska Kompaniet har kontrakt på tillverkning av alla paneler och andra snickeriarbeten.

Något som Clason tagit stor hänsyn till är sviten av lantmarskalks-porträtt som, sedan initiativet tagits av greve Axel von Fersen år 1766, med tiden blev femtiofyra stycken. Porträtten ska fortsatt vara kvar i rummen och efter en översyn av konservatorer på Nationalmuseum ska de hängas rakt och

snyggt inpassade i väggpanelerna. De järnstänger som sattes upp på 1780-talet för att skydda de nedersta porträttmålningarna under det sekreta utskottets välbesökta förhandlingar har tagits bort. Något annat som försvunnit är takets enkla gipslist och lövkransen i stuckatur på mitten som varit uppsatta sedan 1726. J.A. Wetterlund är nu i full färd att utföra ett nytt »historiskt» stuckaturtak i barockstil som bättre ska representera Riddarhusets storhetstid.

KLUBBRUM PÅ OPERAN

Bristen på möteslokaler var stor under åren det fortfarande hölls riksdagar på Riddarhuset. Ståndets ledamöter tvingades ofta till pinsamheten att ta emot besökare i Stenhal-len eller utomhus och man hyrde därför en tid ett klubbrum i operahuset på riksdagens bekostnad.

Åren 1858–59 genomfördes renoveringar i syfte att inrätta egna »klubb- och samtalsrum» i det som då fortfarande kallas utskottsrummen. För att underlätta passage byggdes samtidigt en trappa i två personers bredd från Riddarhussalen ned till förrummet. Samtidigt möblerades rummen för att bättre passa sitt syfte. Till exempel märks i stora salen tre dussin stolar, dels i björk med rött tyg och dels i ek med grönt guttaperkaty, fem soffor, flera bord och hyllor, två skåp, tre speglar, två spottkoppar och röda gardiner. I salen stod även bysten av Per Ribbing, som är kvar än i dag, och en modell av Gustav I:s staty, i dag placerad utanför Riddarhussalen.

Det mesta av de tidigare möblerna avser Clason inte att använda i sina nyrenoverade rum, planen är att köpa in antika möbler, medan däremot skulpturerna kommer att få stå kvar. Ännu är bara ett rokokomöblemang och en kristallkrona inköpta på Bukowskis till spelrummet, som nyinretts i

rokokostil med målade och förgyllda väggpaneler i furu. Det kommer med tiden visa sig svårt att enbart köpa in antika möbler så på inrådan av överintendent John Böttiger, som biträder Clason ifråga om möbleringen, låter man några år senare NK tillverka möbler i fransk barockstil. Dessa gjordes specifikt för Lantmarskalkssalen men är i dag placerade bland annat i entréhallen.

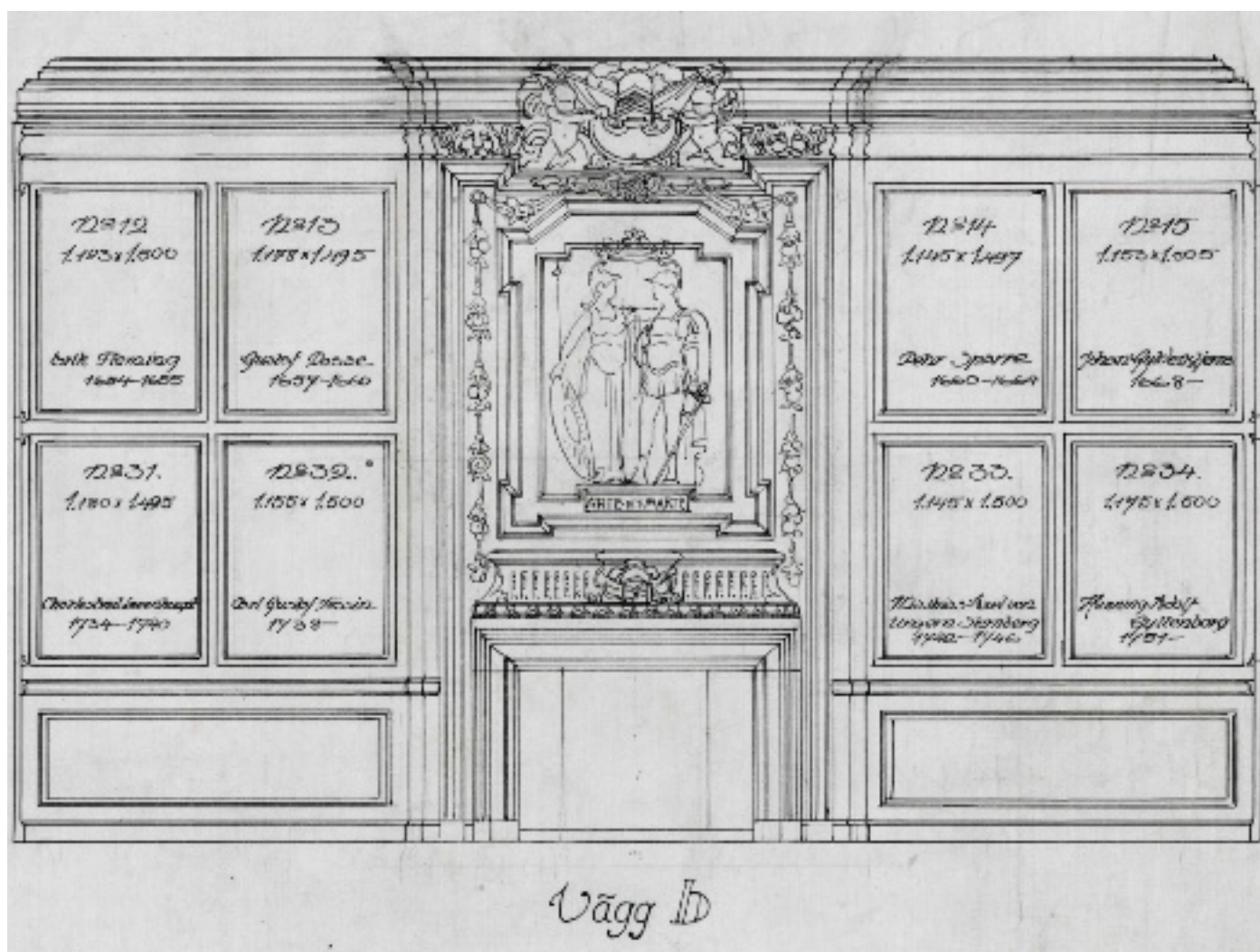
Clason har haft flera förslag till förrummets utformning, men äntligen har trappan fått sina slutgiltiga ståtliga kolonner och sitt snidade trappräcke. Rummet ska fungera som entrérum med klädhängare och anslagstavla är det tänkt.

Hela våningen börjar nu få det mesta av sin nya inredning på plats och trots att allt inte är klart så skulpteras året 1912 in ovanför spisen i Lantmarskalkssalen. Arbetet kommer inte att avslutas förrän 1913 då även ytterportens vindfång, vattenklosetter (vid dagens garderob), centralvärme, ny elektrisk belysning och telefonledningar i pansarrör installerats. De stora ljuskronorna i entréhallen kommer att hängas upp först 1914.

DET STORA ÄVENTYRET

Efter arbetet konstateras att det är med »pietetsfull och konstnärlig omsorg, hvarmed professor Clason utfört det uppdrag som direktionen lämnat honom.» Samtidigt ansåg vissa att de nyinredda rummen fått en så »förmämlig gestaltning» att de endast undantagsvis kan användas för sammankomster. I en motion till adelsmötet 1914 föreslås därför rummen på östra sidan, nuvarande sällskapsvåningen, bli inredda till klubbrum, men det är en senare historia.

Det är inte bara i Lantmarskalksvåningen ljudet av hantverkare hörs under 1912. Det ekar även från trapphuset där ena sidan upp-tas av en byggnadsställning för uppsättandet



av en väggmålning. I ett tillägg till renoveringsarbetena hade i en motion till adelsmötet 1911 föreslagits att övre vestibulen förses med »målningar med framställningar ur vår historia» för att trapphuset inte ska verka ofullbordat och tomt. Trapphuset hade för övrigt trettio år tidigare målats med en imitation av grön kolmårdsmarmor som numera är borttagen. Efter beviljade medel har nu professorn vid Konstakademien friherre Gustaf Cederström utfört en väggmålning föreställande Karl X Gustaf och Erik Dahlberg, där greven symboliskt visar vägen över isen vid Lilla Bält år 1658. När nu målningen är uppsatt kvitterar Cederström ut 15 000 kronor för »Det stora äventyret» som han själv kallar målningen, i dag under namnet »Tåget över Bält».

Det beslutas att Riddarhuset ska hålla öppet mellan 11.00-13.00 under hösten 1912 för att ge allmänheten möjlighet att bese det nya mästerverket. Tanken är att väggfältet på motsatta sidan ska förses med ytterligare

Isak Gustaf Clasons slutgiltiga förslag till spis i Lantmarskalkssalen från 1911. Ur Arkitekturmuseets arkiv. FOTO: MATTI ÖSTLING

en målning, vilket kom att diskuteras på adelsmötena såväl 1914 som 1917, men något beslut i frågan blir aldrig taget.

Det som hände för hundra år sedan har nu sällat sig till Riddarhusets övriga årsringar. Vilka spår från vår egen tid finns kvar om hundra år? Kanske är det någon av de förändringar och ombyggnationer som beskrivs i andra artiklar i detta nummer av Arte et Marte? ☞

Fredrik Styrfält, riddarhusintendent, fil.kand. i konst- och arkitekturhistoria

Källor: Riddarhusdirektionens berättelser, Riddarhusutskottets utlåtanden, motioner till Adelsmötet, Riddarhusets Kassaräkning och verifikationer till kassaräkningen.

ISAK GUSTAF CLASON (1856–1930) Arkitekt, professor i arkitektur vid KTH, ledamot av Konstakademien och Kungl. Vetenskapsakademien. Till hans verk hör bl.a. Nordiska museet, Hallwylska palatset, Östermalms saluhall (tillsammans med Kasper Salin), Adelsnäs säteri, Mårbacka, Adelswårdska huset (Strömgatan 20, Stockholm), von Rosenska palatset (Strandvägen 55, Stockholm) och Timmermansordens palats i Stockholm. Han var också engagerad i åtskilliga restaureringar och ombyggnader av historiska byggnader. Ett exempel på det senare är Kronovalls slott i Skåne som i dag förvaltas av Riddarhuset.

Clason inspirerades av tegelarkitektur vid sina studieresor i Frankrike, Italien och Tyskland, något som syns tydligt i hans arbete, inte minst med Östermalms saluhall.

Heraldica Varia

DONATIONER

Birgit Gran, Södertälje, har donerat sköldebrevet i original för utdöda adliga ätten nr 1564 von Segerberg.

Sekundrytmästaren vid Östgöta kavalleriregemente, Johan Friberg (1682–1734), adlades den 22 september 1718 i Strömstad av konung Karl XII med namnet von Segerberg. Sköldebrevet är dock undertecknat 1719 på palatset i Stockholm av drottning Ulrika Eleonora. Ätten introducerades den 23 mars 1719 under nr 1564. Ätten anses vara utdöd efter 1788 då Johan von Segerbergs sonson Adolf reste utrikes och sedan aldrig mer hördes av.

Vapnet är delvis talande med ett gyllene lejon som håller en lagerkrans (segerkrans) stående på ett berg.

Louise och Görel Adelborg, Värmdö och Sigtuna, har donerat en samling handlingar rörande adliga ätten nr 2090 Adelborg.

Fru Kristina Holmer Stig, Saltsjö-Boo, har donerat diverse släktforskningsmaterial om och kring adliga ätten nr 1306 Söderhielm.

DEPOSITIONER

Liljencrantzska columbarie- och släktföreningen har deponerat sköldebrevet i original för utdöda adliga ätten nr 2011 Liljencrantz.

Kommerserådet, sedermera riksrådet och presidenten i Kommerskollegium, Johan Westerman (1730–1815), och brodern, assessor i Svea hovrätt, sedermera lagmannen i Uppland och landshövdingen Svan Westerman (1727–1797), adlades den 28 januari 1768 på Stockholms slott av konung Adolf Fredrik med namnet Liljencrantz. Sköldebrevet är dock undertecknat av konung Gustav III på Stockholms slott utan angivande av datum. Ätten introducerades den 20 december 1774 under nr 2011.

Vapnet är delvis talande med en fransk lilja i silver. Den avskurna gyllene sparren i blått fält och tranfoten i hjälmprydnaden återfinns i adliga ätten nr 1293 Transchiölds vapensköld. De båda bröderna Johan och



Adliga ätten von Segerberg nr 1564.



Friherrliga ätten Liljencrantz nr 297.



Adliga ätten Liljencrantz nr 2011.



Grevliga ätten Liljencrantz nr 120.

Sven var nämligen gifta med varsin syster Transchiöld. De tre gyllene krokarna har sitt ursprung i adliga ätten nr 862 Gyllenkroks vapensköld. Johan och Sven Liljencrantz moder hette Maria Christina Gyllenkrok.

Sedan 1899 är både friherrebrevet i original för friherrliga ätten nr 297 Liljencrantz och grevnebrevet i original för grevliga ätten nr 120 Liljencrantz donerade till Riddarhuset.

Johan Liljencrantz upphöjdes i friherrlig värdighet den 19 augusti 1777 på Drottning-

holms slott av konung Gustav III och introducerades den 12 december samma år under nr 297. Även brodern Sven kom att upphöjas i friherrlig värdighet den 27 december 1778 på Stockholms slott av konung Gustav III med adoption på broderns friherrliga värdighet men tog som sådan aldrig introduktion. Friherre Johan Liljencrantz kom vidare att upphöjas i grevlig värdighet, enligt § 37 i 1809 års regeringsform, den 3 december 1812 på Stockholms slott av konung Karl XIII och introducera-



Adliga ätten Torneblad nr 1702.



Friherrliga ätten Lagerstråle nr 369.



Adliga ätten Lagerstråle nr 1992.

des den 2 februari 1814 under nr 120.

Det friherrliga och det grevliga vapnet är identiska (förutom hjälmprydnaderna). Bland symbolerna i de fyra fälten i kvadreringen kan nämnas i första fältet kronan med de två silvermynten som syftar på verksamhet med kronans finanser och i tredje fältet de tre gyllene bina som är arbetssamhetens symbol.

Herr Ulf Törneblad, Bromma, har deponerat sköldebrevet i original för utdöda adliga ätten nr 1702 Törneblad.

Kommissarien i kammarrevisionen, sedermera assessorn, Carl Hansson Törne (1686–1737), adlades den 9 december 1719 i Stockholm av drottning Ulrika Eleonora med namnet Törneblad och introducerades 1720 under nr 1702. Ätten utgick på svärdssidan den 27 december 1980.

Vapnet är talande med en röd törneros i gyllene sparre omgiven av tre silverblad i blått fält.

FÖRVÄRV

Riddarhuset har förvärvat sköldebrevet i original för utdöda adliga ätten nr 1992 Lagerstråle och friherrebrevet i original för utdöda friherrliga ätten nr 369 Lagerstråle.

Statskommissarien, sedermera vice presidenten i Statskontoret, Claes Wirell (1716–1799), adlades den 17 februari 1767 av konung Adolf Fredrik med namnet Lagerstråle. Sköldebrevet kom dock inte att utfärdas förrän den 29 maj 1772 på Stockholms slott av konung Gustav III. Ätten introducerades 1773 under nr 1992. Denna adliga ätt utgick på svärdssidan den 27 juni 1915.

Claes Lagerstråles son, varvsamiralen, sedermera amiralen i Karlskrona, Pehr Gustaf

Lagerstråle (1765–1840) upphöjdes emellertid i friherrlig värdighet, enligt § 37 i 1809 års regeringsform, den 4 juli 1817 på Stockholms slott av konung Karl XIII. Själva friherrebrevet är undertecknat av kronprins Karl Johan på grund av konung Karls XIII:s opasslighet. Ätten introducerades den 1 april 1818 under nr 369. Den friherrliga ätten utgick på svärdssidan den 7 februari 1922.

Vapnet är tredelat i blått, guld och svart. Silverspetsarna i det svarta fältet är hämtade från den 1707 adlade men inte introducerade skotska ätten Youngs vapen. Claes Lagerstråles moder hette Anna Elisabeth Young. Granatäpplet i det gyllene fältet kan symbolisera fruktbarhet eller odödlighet. I hjälmprydnaden ses två lagerkvistar som omger en nyckel. Nyckeln syftar på kameral tjänst.



Adliga ätten Gedda nr 2168.

INLÅNAT OCH DIGITALISERAT

Huvudmannen herr Georg Gedda, Älvsjö, har till Riddarhuset utlånat sköldebrevet i original för adliga ätten nr 2168 Gedda för digitalisering.

Översten i armén, överstelöjtnanten och sekundchefen vid Livregementesbrigadens värvade infanteri Georg Gedda (1755–1806), adlades den 1 november 1797 på Stockholms slott av konung Gustav IV Adolf med namnet Gedda och introducerades den 4 juni 1800 under nr 2168. Georg Geddans avlägsna släkting, kaptenen vid Örlogsflottan sedermera majoren och lotslöjtnanten Gustaf Axel Gedda (1763–1828), adlades genom kunglig resolution given den 28 maj 1801 på Stockholms slott av konung Gustav IV Adolf. Han introducerades den 2 september 1803 under samma namn och nummer.

Vapnet är talande med en blå gädda i ett gyllene fält.

DONERA OCH DEPONERA

Vi vill passa på att påminna om möjligheten att på ett tryggt och säkert sätt och utan kostnad kunna deponera sköldebrev i Riddarhusets bankvalv. Ta gärna kontakt för närmare information, telefon 08-723 39 95, e-post goran.morner@riddarhuset.se.

Vi är också tacksamma för aktuella uppgifter om innehav av sköldebrev, i privat ägo eller på offentliga institutioner. ☞

Göran Mörner, riddarhusgenealog

FOTO: GÖRAN MÖRNER

Finland–Sverige på Riddarhuset

Referat från genealogiskt seminarium

ADELSMÖTET 2010 FRAMLADE önskemål till direktionen att ett genealogiskt seminarium skulle hållas under den kommande treårsperioden. I slutet av oktober kunde direktionsledamot Ulf Gyllenhammar med stor glädje hälsa närmare 150 åhörare välkomna till Riddarhussalen för att lyssna till flera intressanta föreläsningar på temat Finland–Sverige. Genealogi tillhör Riddarhusets kärnuppgifter, konstaterade Ulf Gyllenhammar, och dess stamtavlor omfattar 400 000 människor från medeltiden fram till i dag. Detta är en efterfrågad resurs och ovärderlig källa vid forskning.

Det valda temat föll sig naturligt då Riddarhusen i Finland och Sverige har en lång gemensam historia och ett nära nutida samarbete. Statsheraldiker Henrik Klackenborg agerade moderator och inledde med att rikta ett stort tack från forskarsamhället till direktionen för de resurser som lagts på att anordna dagen. Därefter tog en imponerande samling talare vid.

Nils Erik Villstrand, professor vid Åbo Akademi, har författat ett antal böcker, bland annat *Sveriges historia: 1600–1720* (Norstedts, 2011). Med breda penseldrag målade han en bild av Finlands och Sveriges gemensamma resa genom århundradenas gång. Han kunde med språklig finess hävda omöjligheten att Sverige erövrat Finland på 1100- och 1200-talen, då varken Finland eller Sverige fanns på denna tid. De växte snarare ihop under en lång process av svensk riksbildning där Finland utgjorde ett integrerat område. Finland ingick som en naturlig del i det svenska riket, med samma lagar, samma förvaltning, samma privilegier. När riksprängningen oundvikligen närmade sig 1809 var det något som finländarna inte alls ville skulle ske. Även om det i dag går att säga att det var bäst som skedde, hade nog dåtidens finländare uttryckt sig på ett helt annat sätt, menade Nils Erik Villstrand.

Henrik Impola, f.d. arkivchef vid Fin-



lands Utrikesministerium pratade initierat om ämnet för den bok han nyligen författat, *Frälset och dess rustjänst i Finland på 1500-talet* (Genealogiska samfundet i Finland, 2011) och förlängde därtill tidsspannet till 1626. Trots en del likheter fanns även stora skillnader mellan Sverige och Finland. Exempelvis bestod frälsejorden i Finland av fem procent jämfört med 25 procent i Sverige. Det lägre frälsets (knaparnas) stora mängd och de ständigt pågående krigen gjorde att rusttjänsten fick stor betydelse i Finland. Henrik Impola var noga med att betona att frälse och adel inte är samma sak.

Genealogen vid Riddarhuset i Finland, Johanna Aminoff-Winberg, berättade både om denna institution (som också syns på bilden) och sitt forskningsprojekt om flyktingar under Stora nordiska kriget. FOTO: URBAN SIKEBORG

Frälse betyder fri från skatt och även om alla adliga var frälse så var alla som var skattebefriade inte adel.

Birgitta Fritz, docent och f.d. chef för Svenskt Diplomatarium, visade tre intressanta medeltidsdokument, berättade om innehållet och de slutsatser som nutidens historieintresserade kan dra genom dessa



dokument. Källorna visade bland annat att en del av dialogen mellan befolkning och präster skedde på finska, vilken handel som bedrevs och vad saker kostade, samt hur människor förflyttade sig.

Gunilla Peräsalo är amanuens vid Riddarhuset i Finland och hon gav en mängd konkreta tips och handfasta råd kring hur den som är intresserad av släktforskning i Finland ska gå tillväga för att nå framgång. Denna praktiska orientering bland kyrkoböcker och databaser uppskattades av den nyfikna publiken. Hon betonade vikten av att inte glömma bort originalhandlingar och källforskning i dagens digitaliserade värld och efterlyste generellt mer fokus på informationskompetens, det vill säga att veta var man söker vad och hur man utvärderar det man hittar.

Per Nordenvall, f.d. genealog vid Riddarhuset i Sverige berättade om svenska adelsätter i Finland efter 1626 och konstaterade att ämnet skulle kunna fylla fler seminariedagar och att han av praktiska skäl nu fick ge en mer övergripande bild. Han illustrerade bland annat hur regementsförändringen (statskuppen) 1772 genomsyrat heraldiken och kunde i samband med det med viss förtjusning smyga in ett litet heraldikavsnitt under föreläsningen, något som togs emot med stor entusiasm.

Per Nordenvall belyste introduceringarna på Riddarhuset 1625 med fokus på ätterna med koppling till Finland. Inskrivningarna av ätterna med svensk anknytning på Finlands Riddarhus 1818, var ett annat huvudfokus.

En intresserad publik kom till Riddarhusalen för att lyssna till genealogiskt seminarium. På första bänk sitter några av dagens kunniga talare – Gunilla Peräsalo, Per Nordenvall, Johanna Aminoff-Winberg och Nils Erik Villstrand.

FOTO: FREDRIK STYRFÄLT

Johanna Aminoff-Winberg, genealog vid Riddarhuset i Finland berättade först om denna institution som inrättades 1818. I dag finns cirka 6 000 medlemmar i 4 grevliga, 25 friherrliga och 116 adliga ätter. Många ättemedlemmar är expatrierade, vilket Johanna Aminoff-Winberg kunde konstatera är högst frustrerande för en genealog, eftersom de då blir mycket svårare att hålla reda på. Sedan fick publiken ta del av hennes specialområde som handlar om de stora flyktingströmmarna från Finland till Sverige under Stora nordiska kriget. Johanna Aminoff-Winberg har i samband med sitt forskningsprojekt, som utmynnade i doktorsavhandlingen *På flykt i eget land* (Åbo Akademi Förlag, 2007), byggt upp en imponerande databas med 14 000 identifierade flyktingar. Sammanlagt flydde 30 000 personer till Sverige, en tredjedel av dåtidens befolkning i Finland. Det var främst adel och präster som kom till Sverige, inte sällan till fots runt Bottniska viken. År 1715 bodde 12 000 flyktingar i Stockholm vilket är en betydande andel även med dagens mått mätt. Den flyktingkommission som tillsattes 1712 för att ta emot och ge flyktingarna understöd hade inledningsvis två rum på Riddarhuset, men de stora skaror fattiga och desperata människor som kom för att få hjälp medförde ett

sådant slitage på huset och gav dessvärre även upphov till många våldsamma bråk och stort oväsen så adeln fick nog och vräkte kommissionen. Enligt instruktioner från flyktingkommissionen skulle de som förlotrat mest få mest och det innebar alltså att de besuttna fick mer än andra. De understöd som delades ut byggde på frivilliga bidrag. Med dessa skillnader i beaktande går det ändå att hävda att Sverige bedrivit aktiv flyktingpolitik i flera hundra år.

Den sista i raden av intressanta föreläsningar hölls av docenten vid Mittuniversitetet **Jan Samuelson** som författat boken *Elieten, riket och riksdelen: sociala nätverk och geografisk mobilitet mellan Sverige och Finland 1720–1820* (Atlantis, 2008). Han har framför allt studerat äktenskapsförbindelser, jordäggande och flyttningar mellan de översta samhällsskikten och kan därigenom visa att äktenskapen »över havet» minskade kraftigt efter 1809. De flesta adelsmän i Finland stannade kvar efter detta årtal, bland annat för att fylla den nya centralförvaltningen vars uppbyggnad även innebar goda karriärmöjligheter. Den största förändringen i eftermälet av 1809 var sannolikt den mentala; att lägga om perspektiven, betrakta St Petersburg som ny huvudstad och att börja odla kontakter där i stället för att underhålla det bekanta nätverket i Stockholm. Jan Samuelson konstaterar att denna omställning sannolikt underlättades en hel del av den sameuropeiska adelskultur som då existerade och där man pratade samma språk, på mer än ett sätt. ☞

Louise Ribbing

Meddelanden från Riddarhuset

VERKSAMHET

Den som har haft vägarna förbi vårt vackra Riddarhus har säkert förundrats över allt grävarbete som pågår runt fastigheten. Detta beror på det omfattande arbete som Trafikkontoret låter utföra för att förbättra för cyklister och fotgängare. Samtidigt passar vi på att renovera balustraden utmed Riddarhusgränd, ett arbete som länge varit efterlängtat.

Det nya arkivet är nu färdigställt i källaren. Det är byggt med senaste teknik för att kunna motstå alla kalkylerade faror och utrustat med en toppmodern klimatanläggning. Ledare för båda projekten har varit Marie Klingspor Rotstein och Henrik von Vegesack. De skall hyllas efter förtjänst! Henrik von Vegesack skriver mer utförligt om arkivet och balustraden på annan plats i detta nummer av Arte et Marte.

Det är naturligtvis roligt att få presentera alla projekt i takt med att de blir klara. Samtidigt pågår en vardag på kansliet, där dagliga rutiner utförs utan att någon utomstående tänker på det, likt många andra arbetsplatser i världen. Skillnaden är kanske att vi får göra vårt dagliga värv i synnerligen vackra lokaler!

Förutom förberedelserna inför 2013 års adelsmöte ser kanslipersonalen till att den reguljära verksamheten fortskrider som vanligt. Fredrik Styrfält tar hand om det vackra huset, Oscar Langenskiöld sköter samtavlors uppdaterande och tar vänligt emot besökare i biblioteket, Marianne Setterblad producerar nästa *Adelskalender*, Madeleine Werner ägnar sig åt ansökningar till stipendier och understöd, Urban Wenster sköter om ekonomin, Göran Mörner sysslar både med genealogierna och våra datasystem och Mikaela Lodén håller reda på bokningar till sällskapsvåningen, in- och utgående skrivelser och allt annat dagligt som vi andra kommer med. Dessutom hjälper alla till med allt möjligt eftersom vi är ett litet kansli. I köket på bottenvåningen finns både källarmästare, hovmästare, kallskänka och kock.

Utan dessa personer *stannar Riddarhuset* för att travestera på en känd reklamslogan

och utan dessa står riddarhussekreteraren och alla medlemmar som kontaktar oss hjälplösa. De står sällan i rampljuset, men ska verkligen också hyllas efter förtjänst!

*Carl-Gustaf Åkerhielm,
riddarhussekreterare*

GUIDESTÖD

Under sommaren 2012 infördes på försök det nya systemet för gudestöd (iBeaken). Det bygger på information via så kallade QR-koder. På olika platser i Riddarhuset finns små laminerade skyltar med en kod som går att scanna in till mobiltelefonen (smartphone). Besökaren håller sin mobiltelefon framför skylten och kan ladda ner information som går att läsa på displayen. Det finns femton skyltar med information om den svenska adelns historia, Riddarhusets historia, beskrivning av olika rum samt sköldar och samlingar.

Turisterna har börjat utnyttja det nya systemet, än så länge i ganska blygsam omfattning. Det krävs aktiva åtgärder från dem som står i mottagningsdisken för att turisterna ska utnyttja gudestödet och alla har inte rätt abonnemang för systemet.

Vi är mycket intresserade att ta del av din spontana uppfattning om det nya gudestödet. Prova gärna vid ditt nästa besök på Riddarhuset. Eller varför inte prova här med hjälp av denna QR-kod? Gör så här: 1. Ta fram mobilens streckkodläsare (eller ladda ner från t.ex. www.i-nigma.com). Håll mobilens kameralins framför QR-koden nedan. 2. Logga in på www.ibeaken.se med mobilen och skriv sedan in textkoden som finns på skylten i fältet »Enter an iBeaken code». Hör gärna av dig till oss och berätta vad du tycker om systemet, e-post kansli@riddarhuset.se



RIDDARHUSETS BALUSTRAD

Riddarhuset har en balustrad som löper runt hela fastigheten. Den avgränsar på ett naturligt sätt Riddarhuset från motor- och cykeltrafiken. Balustraden har funnits i över hundra år och är nu i behov av en renovering. Särskilt angeläget är det att renovera sträckningen längs Riddarhusgränd. Bussar, lastbilar och tidigare spårvagnar har gjort att den underliggande lermarken har sjunkit ner på ett antal platser med följd att gatan och därmed balustraden gått i vågor. Gatan har fyllts upp med jämna mellanrum men det har inte marken under balustraden.

När Gatukontoret kontaktade Riddarhuset för att informera om en omfattande reparation av Riddarhusgränd var direktionen inte sen att delta i projektet eftersom detta innebar att gatukontoret skulle färdigställa en jämn och rak grund till balustraden.

Riddarhusets del i projektet var att (efter rengöring) lyfta bort balustraden, gjuta en sula i armerad betong och sedan lyfta tillbaka balustraden. Detta kan låta skäligen enkelt men balustraden består av socklar, under- och överliggare samt dockor (mellan över- och underliggare) och är en byggsats som kräver mycket skicklighet om resultatet ska bli bra. Vissa dockor måste nyttiläckas och några stenar måste lagas.

Projektet ska vara avslutat före årsskiftet 2012/13.

CITYBANAN

Den nya Citybanan ska förbättra spårtrafiken genom Stockholm. Det sker för närvarande sprängningar under Riddarholmen för en ny tunnel och Riddarhuset har täta kontakter med tunnelprojektet för att säkerställa att palatset inte drabbas av sprickbildning. Sprängningarna märks då och då i palatset.

De sprickor som redan finns i byggnaden har dokumenterats och representanter för tunnelprojektet kontrollerar med jämna mellanrum att de inte blir större och att inga nya bildas. Hittills har ingen försämring kunnat upptäckas.

KONSERTER

Under hösten har ett varierat utbud av konserter genomförts. Särskilt glädjande är att Wille Crafoord återigen gästade Riddarhuset, denna gång tillsammans med bland andra Christer Sandelin och Linda Bengtzing.

Några av de ensembler som uppträder på Riddarhuset ger en mindre rabatt till ättemedlemmar. Kansliet söker nu nya former att komma i kontakt med ättemedlemmar som vill ha särskild information om konserterverksamheten.

Henrik von Vegesack, projektansvarig

VÄRDEPAPPERSFÖRVALTNING

De finansiella marknaderna har utvecklats väl under inledningen av 2012. Stockholmsbörsen har stigit med drygt tio procent samtidigt som räntorna har fortsatt att falla. Den låga ekonomiska tillväxten i västvärlden i kombination med den växande statskuldsproblematiken har återigen förmått centralbankerna att på olika sätt försöka stimulera ekonomin. En effekt av dessa aktiviteter är att räntorna befinner sig på historiskt mycket låga nivåer.

Riddarhusets förvaltning har utvecklats väl under året med en uppgång på cirka nio procent. Detta är delvis tack vare fondinvesteringar i så kallade emerging markets.

Patrik Tigerschiöld, kassadirektör

DOMÄNFÖRVALTNING

En kraftig avmattning har drabbat skogs-konjunkturen. Detta är till stor del beroende på den starka svenska kronan som leder till försvagad konkurrenskraft på exportmarknaderna. Den allmänt svaga ekonomiska utvecklingen i främst södra Europa påverkar också exporten.

Under hösten har priserna på såväl timmer som massaved sjunkit med cirka tjugo procent. Vi har dragit ned på avverkningstakten och planerar att främst gallra under vinter och våren 2013.

Renoveringen av fasaden på Löfstad slott pågår under hösten och flyglarna kommer att åtgärdas under 2013.

Eons undersökningar för den planerade vindkraftsparken i Horn fortsätter enligt planerna och ansökan om miljötillstånd kan förhoppningsvis lämnas in till Länsstyrelsen innan årsskiftet.

Hans von Stockenström, domändirektör

INTERNATIONELLT

På inbjudan av den ryska adelns organisation höll CILANE sitt höstmöte 2012 i S:t Petersburg den 7–10 september. Vid mötet gavs en mycket intressant information om den ryska adelns öden från 1917 till nutiden. Numera behandlas adeln välvilligt i rysk press.

Beslut fattades om att även fortsättningsvis hålla två årliga möten, varav ett på våren för organisationsfrågor och ett på hösten, ägnat åt kulturen i respektive värdland.

Den ryska organisationen av mötet var mycket noggrann och fungerade utmärkt. Sista dagens eftermiddag visades det tidigare tsarpalatset Pavlovsk utanför S:t Petersburg. Inredningen räddades undan kriget och har nu återförts efter en omsorgsfull renovering av det svårt skadade palatset.

TILLGÅNG TILL RELATIONSDATA

Riddarhuset har i vart fall sedan 1762 fått uppgifter från folkbokföringen om ingångna vigslar för personer som tillhör de introducerade ätterna, liksom om barn i dessa äktenskap. Dessa uppgifter (s.k. relationsdata) är nödvändiga för att kunna hålla reda på vilka som tillhör ätterna. Kunskap om vilka som hör till ätterna är i sin tur en absolut förutsättning för att kunna korrekt sköta utdelningarna från de över 300 stiftelser som Riddarhuset förvaltar. Med få undantag går understöd och stipendier från dessa stiftelser endast till medlemmar av de introducerade ätterna.

I september 2012 fick Riddarhuset ett besked från Info Torg AB, som sköter distributionen av folkbokföringsuppgifterna för Skatteverket, att verket upptäckt att Riddarhuset numera saknade rätt att få relationsdata. Det medgivande som Datainspektionen lämnat Riddarhuset med stöd av tidigare lagstiftning gällde inte längre. För tillgång till dessa data krävs att vara med i uppräkningsregisteret i 8§ förordningen (1998:1234) om det statliga personregistret. Förordningen ligger under Finansdepartementet. Direktionen gjorde omedelbart en framställning till Finansdepartementet om att tas med i uppräkningsregisteret i nämnda paragraf.

Denna framställning uppmärksammades i pressen och i Sveriges Radio. Det enkla förhållandet är att Riddarhuset önskar fortsätta få de uppgifter som man fått sedan 250 år. Detta för att kunna sköta sina åligganden.

Erik Tersmeden

KULTURSTÖD

Direktionen lämnar stöd till enskilda eller organisationer för projekt med anknytning till Riddarhuset och Ridderskapet och adeln, företrädesvis av historisk art. Vid direktionens sammanträde den 21 maj 2012 beslutades att följande personer och projekt skulle tilldelas Riddarhusets kulturstöd:

Släktföreningen Aminoff, Helsingfors: 10 000 kronor för en bok om de s.k. svenska ryssbojarerna.

Kim von Essen och Gunnar Ljunggren: 20 000 kronor som bidrag till böcker om slott och herresäten från stormaktstiden och familjerna som bebor dem.

Agneta Pauli: 18 000 kronor för en bok om Georg Pauli.

Anders Johansson: 5 000 kronor som bidrag till tryckkostnader av en Smålandsbok – Emåboken.

Sten Westerberg: 25 000 kronor som bidrag till illustrationer till en bok om Claes Rålamb – maktspelare i storhetstidens Sverige.

Wilhelm Brummer: 20 000 kronor till översättning och redigering av den svenska utgåvan *Person- och släktvapen i Finland*.

Ulf Gyllenhammar

NY MEDARBETARE

Mikaela Lodén tillträdde tjänsten som riddarhuskanslist i april 2012. Hon efterträder Helena Natt och Dag Lindskog. Mikaela Lodén har en fil. mag. i arkeologi och en stor erfarenhet av att kombinera serviceyrken med kultur och historia. Tidigare har hon under flera år arbetat som turistinformator vid Stockholms och Vaxholms turist-



Mikaela Lodén, riddarhuskanslist

FOTO: FREDRIK STYRFÄLT

byråer. Hon har många års erfarenhet som guide, bland annat på Bogesunds slott. Mikaela Lodén driver även ett eget företag som erbjuder guidningar och föredrag inom ämnena historia och arkeologi.

SVENSKA ADELSFÖRBUNDET

Svenska Adelsförbundets huvuduppgift är att ekonomiskt bistå behövande inom adeln, i första hand äldre och sjuka. Även ointroducerad adel kan komma ifråga. Många hjälpbehövande saknar egen förmåga att söka bidrag. Hör därför gärna av er till oss om ni känner till något ömmande fall. Upplysningar om förbundets verksamhet kan lämnas av sekreteraren Ulf Gyllenhammar, tel. 08-767 80 84 eller kassaförvaltaren, friherre Per Sparre tel. 08-85 61 30. Svenska Adelsförbundets ordförande är greve Gustaf Lagerbjelke.

RIDDARHUSSÄLLSKAPET

Riddarhussällskapet bildades 1947 och är en sammanslutning för Riddarhusets medlemmar med familjer. Verksamheten består av bland annat samkväm med föredrag eller underhållning, besök på kulturhistoriska platser, utställningar och museer.

Årsavgiften är 150 kronor för makar och 100 kronor för enskilda. Sällskapets sekreterare Ingegerd von Quanten tar gärna emot anmälan om medlemskap, tel.: 08-20 62 42, e-post: riddarhussallskapet.ivq@tele2.se. Ordförande är Claës-Henrik Munck af Fulkila.

VADSTENA ADLIGA JUNGFRUSTIFT

Den ärevördiga institutionen med rötter i första hälften av 1700-talet, benämnd Vads-tena Adliga Jungfrustift, är i dag att betrakta som en pensionsstiftelse. Etthundra pensioner utdelas årligen till dem som varit längst inskrivna i Stiftet.

Normalt skriver föräldrarna in sina döttrar när de är små, men numera förekommer det att vuxna kvinnor, som uppfyller

Ridderskapet och Adels Ungdomsklubb

DEN 25 AUGUSTI hölls RAUKs traditionella sommarbal. Den kom att markera höjdpunkten i den internationella weekend som lockat ett fyrtiotal gäster från hela Europa. Temat för helgen var den nordiska sagan och det bjöds på ett fullspäckt schema med besök till Birka, vikingaspel, guidade turer, övernattnin på Rastaholm och slutligen den efterlängtdade balen.

Under hösten anordnas för andra året i rad skraddarsydda kurser för jägarexamen för RAUKs medlemmar. Det bjuds till vin- och champagneprovning på Vinkällaren Grappe som även erbjuder kurser och vinförvaring för RAUKs medlemmar.

Vi besöker Bukowskis och får även möjlighet att uppleva och njuta av den Kungliga Operans ensemble. Utöver detta fortsätter vi med våra trevliga afterworks som i år anordnas i såväl Stockholm som Uppsala, Göteborg och Lund.

Vi bjuder till ett dignande julbord, julglögg och firar den traditionella julsagan på Kungliga Operan. RAUK Talarforum återupptas och vi gästas av nya dignitärer både från Sverige och Europa som via föreläsningar och diskussioner för vidare sin kunskap och inspirerar våra medlemmar.

För hugade spekulanter bjuds det till fyra dagar av fest och äventyr i vårt grannland Finland. Deras internationella weekend inleds den 6 december med den populära finska självständighetsbalen.

Det nya året dansar vi som brukligt in med pompa och ståt på Riddarhuset under vår återkommande Vinterbal.

Vi anordnar aktiviteter runtom i Sverige, men via CILANE, samlingsorganisationen för de Europeiska adelsförbunden, öppnas möjligheten för våra medlemmar att besöka systerorganisationers tillställningar i hela Europa.

Via RAUK erbjuds du ett oslagbart nätverk med vänner och kontakter i Europa.

RAUK är en ideell förening för dig mellan 18 och 35 år som tillhör en på Riddarhuset introducerad ätt. RAUK vill fördjupa kontakterna och stärka gemenskapen inom den unga svenska adeln och belysa adelns roll i historien under trevliga former.

Medlemskap är kostnadsfritt och du registrerar dig lätt via vår webbsida: rauk.info alternativt via vår e-post rauk@riddarhuset.se

Styrelsen, genom Gabriel Hermelin, ordförande

stadgarnas villkor, skriver in sig själva. Inskrivningsavgiften är 100 kronor och någon årsavgift utgår inte.

Stiftsjungfrur har rätt att bära Stiftets dekoration, ett vackert emaljerat vitt ordens-kors med blåvit rosett. Etui med dekoration och miniatyr kostar 400 kronor inkl. porto och kan rekvireras från Riddarhuset. Ring 08-723 39 91 för ytterligare information.

VISNINGAR OCH FESTVÅNINGSSVERKSAMHET

Riddarhuset är öppet för besökare måndag-fredag klockan 11.30-12.30 året om. Gruppvisningar på annan tid efter överenskom-melse per telefon 08-723 39 99.

Riddarhusets sällskapsvåning och Lantmarskalkssalen står till medlemmarnas fö-fogande för privata festarrangemang – släkt-möten, bröllop, födelsedagsfester m.m.

(dock inte studentfester). I källarvåningen finns »släktföreningarnas rum» – en lokal där upp till tio personer kan ha möten.

Kontakta kansliet, tel. 08-723 39 91, för bokning och information.

FÄRGFOTO AV VAPENSKÖLD

Samtliga vapensköldar har fotograferats för Riddarhusets arkiv. Kopior i färg, format A4, kan beställas från Karl-Henrik Stiernspetz, e-post: stiernspetz@gmail.com eller tel. 08-541 300 06. En kopia kostar 290 kronor, följande kopior, oavsett motiv, 95 kronor per styck vid samtidig beställning.

Tänk på behövande och gamla inför julen!

Ge ett bidrag till
Adelsförbundets Julinsamling.
Pg. 53515-3

Receptet

GREVE SPENS TÄRTA

Grevliga ätten Spens är en skotsk ätt från 1000-talets mitt. Hovrådet, legaten och ambassadören Jacob Spens (1571–1632) kom i svensk tjänst 1606 och upphöjdes i friherrlig värdighet 1628. Sonsonen, kungliga rådet och presidenten i Bergskollegium Jacob Spens (1656–1721) upphöjdes i grevlig värdighet 1712.

Hur greve Spens tårta kom till är inte helt klarlagt. Det sägs att den fanns med redan när släkten i början av 1600-talet kom till Sverige från Skottland. Ätten Spens ägde under många år godset Grensholm och innehar fortfarande Engelholms säteri och där lär receptet till tårtan finnas.

Cirka 12 portioner

Tårtbotten

700 g mandelmassa
1–2 dl vispgrädd
bakplåtspapper + smör

Smörkräm

300 g smör, rumstempererat
150 g florsocker
1 ägg
5 cl kirschwasser eller konjak
röd karamellfärg

Garnering

rostade mandelspån
färsk eller konserverad frukt och bär



Sätt ugnen på 225°. Riv mandelmassan och vispa grädden. Rör ut mandelmassan med så mycket grädd
att den går att breda ut med en kniv. Bred ut den på ett smort bakplåtspapper och lägg på plåt. Grädda mitt i ugnen tills botten är ljusgul och torr, cirka 10–12 minuter.

Gör smörkrämen. Vispa smör och florsocker tills det blir vitt och pösigt. Tillsätt ägget och fortsätt att vispa till en slät kräm. Rör ner spriten.

Dela den kalla botten i fyra exakt lika stora fyrkanter och bred ut smörkräm på tre bottenar. Spara en del av krämen till dekoration. Lägg samman bottenarna och bred ett tunt lager smörkräm på den översta botten och utmed tårtans kanter.

Färga resten av smörkrämen med några droppar röd karamellfärg och spritsa ut rosor ovanpå tårtan. Dekorera med frukt och bär i olika färger, färska eller konserverade. Täck tårtans kanter med rostade mandelspån.

Servera tårtan väl kyld. Den är mäktig och bör bjudas i små bitar.

KÖP OCH SÄLJ PÅ

Riddarhustorget

Arte et Martes fria marknad

Adress: »Riddarhustorget»

Arte et Marte, Riddarhuset

Box 2022, 103 11 Stockholm

E-post: riddarhustorget@riddarhuset.se

»Riddarhustorget» är en gratis annonsmarknad där Riddarhusets medlemmar kan sälja, köpa eller efterlysa föremål med släktanknytning. Skicka en kortfattad beskrivning av respektive föremål och ange telefonnummer, e-postadress eller postadress. Namn är frivilligt. Observera att text endast tas emot skriftligt – per brev, kort eller e-post – och att alla affärer sker direkt mellan säljare och köpare.

Säljes: Karmstol i barockstil från ca 1900, skinnklädd och ryggbricka med De la Gardies vapen präglad och kolorerat. Pris 2 800 kronor. Vapenring i 18 karat guld med friherrliga ätten Ramels vapen graverat i blå lagersten, vapnet svart. Fräsch ring lämplig för man. Pris 6 000 kronor, halva nypriset. E-post: bror.irgens@gmail.com, tel: 0735-07 61 10.

Säljes: Lång damkilt, klantyg Maria Stuart, (made in Edinburgh, Glen Avon, pure new wool) storlek 40–42. Finns i Göteborg. Tel. 0733-42 26 25, e-post: annlouise-b@tele2.se

Efterlysning: I samband med ombyggnaden av Riksdagshuset under första hälften av 1980-talet demonterades två stenreliefer som var anbringade på Riksdagshusets västra fasad. Den ena föreställde riksrådet Johan Liljencrantz, känd som Gustav III:s finansminister, och den andra ordföranden i bankofullmäktige m.m. Fredrik Bogislaus von Schwerin.

Enligt uppgift forslades relieferna efter demonteringen, anmärkningsvärt nog, till en tipp i Sörentorp, Solna. De är nu spårlost försvunna. Den som kan lämna några upplysningar om relieferna och var de nu kan tänkas finnas ombedes vänligen kontakta Carl-Wilhelm Liljencrantz, tel. 08-755 88 89, e-post: cw@liljencrantz.se eller Otto von Schwerin, tel. 08-660 61 78, e-post: ovs@rhombus.se

MARIEDAHL'S

BOKBINDERI OCH KONSERVERING

Wimmerby

Nybländning, ombländning och restaurering av alla typer av bokband

Specialitet: Arkiv- och Protokollband samt Manuskriptband

Papperskonservering av hundna samt enskilda objekt

Tillverkning av mappar, askar och schatuller

Uppklistring och montering av planscher, kartor och bilder.

mariedahls.se Tel: 0725-231199

Sveriges modernaste arkiv?

RIDDARHUSET FÖRFOGAR ÖVER en stor mängd handlingar och föremål som är oersättliga eftersom de är tidsdokument från Sveriges historia.

Exempel på föremål som är oersättliga är de sköldebrev som förvaras i Riddarhuset, många för deponering eller som donationer. Förutom den på pergament skrivna texten i sköldebreven finns den fastställda skölden målad, monarkens underskrift och rikssigillet samt en vacker läderpärm. Att dessa dyrgripar kräver en riktig förvaring är uppenbart.

Andra dokument som är oersättliga är direktionsprotokoll från århundraden tillbaka, liksom böcker, handlingar och originalritningar till Riddarhuspalatset.

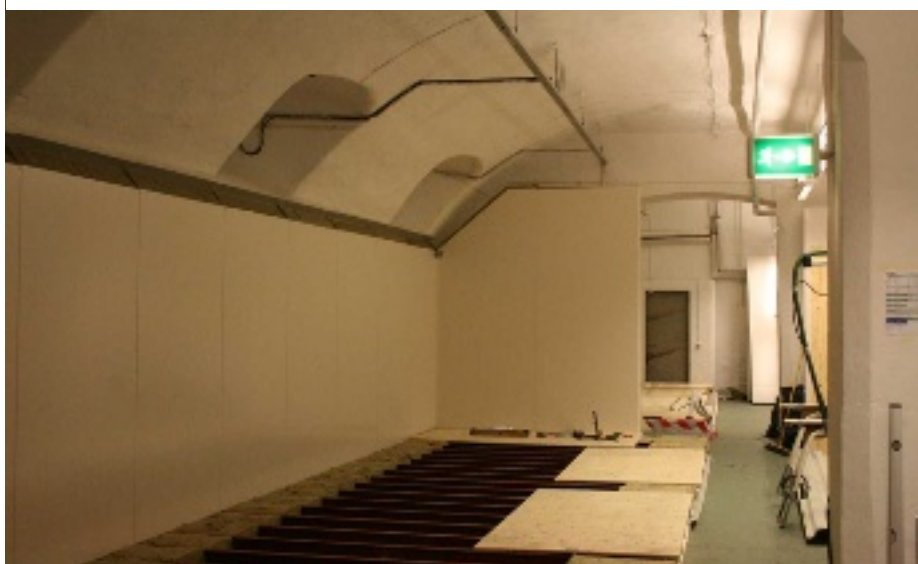
Förvaring av dessa föremål och handlingar har förut skett dels i östra delen av källaren, dels på vinden och i ett mindre bankvalv i mezzaninvåningen. Direktionen har under många år följt upp hur miljön är för de olika handlingarna. Även om temperatur och luftfuktighet inte är alarmerande i den östra delen av källaren där huvuddelen av handlingarna för närvarande förvaras, har bedömningen ändå varit att det krävs ett nytt arkiv för att långsiktigt kunna garantera miljön för samlingarna. Direktionen föreslog adelsmötet 2010 att ett nytt arkiv skulle byggas. Adelsmötet beslöt i enlighet med direktionens förslag och detta visade sig bli det största projektet för den pågående treårsperioden.

CHAMPINJONODLING

Västra delen av källaren har under årens lopp utnyttjats till förråd, arkiv och som buffertutrymme för tillfälliga behov. Det mest spektakulära utnyttjandet var när en riddarhussekreterare under tidigt 1900-tal utnyttjade källaren för champinjonodling! Planer har funnits att utnyttja källaren till



Två av de ansvariga för det nya arkivet, Marie Klingspor Rotstein och Henrik von Vegesack, betraktar de handlingar som börjat fylla en av kassunerna.



Monteringen av stålväggarna har börjat. Notera de underliggande stålbalkarna som lyfter upp kassunen från golvet.

ett adelsmuseum eller ett konsthall, men dessa planer fick skrinläggas på grund av ekonomiska realiteter i form av bedömd dålig lönsamhet.

Denna del av källaren fanns således disponibel för byggandet av ett nytt arkiv. Valven är historiska och mycket vackra så alternativet att mura nya väggar som anslöt till de gamla föreföll inte särskilt bra. Det alternativ som valdes, var att uppföra konstruktioner i stål inuti de tre aktuella valven.

KRAV PÅ ARKIVEN

Kraven på arkiven har utformats utifrån det tänkta utnyttjandet och skyddsbehoven. Eftersom Riddarhuset ligger vid Riddarhuskanalen är ett inledande krav att kassunerna ska ligga minst två decimeter över golvytan om det i framtiden skulle bli översvämning i Mälaren och vatten tränga in i Riddarhusets källare.

Arkiven ska också ha en jämn och lämplig temperatur (max 18 grader Celsius med max två graders dygnsvariation) och hålla jämn och lämplig fuktighet (30–40 procent med max fem procentenheters dygnsvariation). Dessa krav har tillgodosetts genom ett klimataggregat som förser alla kassunerna med den lämpliga luften. Det finns också möjlighet att variera klimatet mellan mittenkassunen och de andra två.

Arkiven ska därutöver stå emot brand i två timmar. Det ger brandförsvaret tid att agera vid en eventuell framtida brand. För att klara detta är kassunerna uppförda med dubbla plåtväggar med stenull emellan.

INBROTTSÄKERT

Slutligen ska kassunerna vara inbrottsäkra. Att kassunerna ska vara inredda med moderna lätthanterliga hyllor samt god belysning är en självklarhet. Efter en första inkörningsperiod med erforderliga justeringar är arkiven nu klara och kassunerna har börjat fyllas med viktiga historiska dokument.

Det är säkerligen att sticka ut hakan att påstå att detta är Sveriges modernaste arkiv. Faktum är ändå att Riddarhuset tagit ett viktigt steg i riktning att vårda samlingarna för framtiden.

Henrik von Vegesack, projektledare

ERT SLÄKTVAPEN

ÄVEN FÖRETAG OCH KOMMUN



TRADITION!

Handskuret i trä på traditionellt sätt och ytbehandlat enligt era önskemål.

INTRESSERAD?

Kontakta mig gärna, så kan vi göra något unikt med Er vapensköld.

Thorleif Aiff
Thorleif Aiff



T.A Träskärningar
Anhaltsvägen 12
SE-543 94 Tibro

Mobil: 0706-82 76 38
E-post: thorleifa@yahoo.se
www.bildhuggaren.se



SWC

www.vapenringen.se
08-716 45 75



Aktuella böcker

Redaktör: Oscar Langenskiöld, tel. 08-723 39 97, e-post: oscar.langenskiold@riddarhuset.se

EXPOSÉ ÖVER FÄRGSTARK SLÄKT

Först i adelskalenderns bokstavsordning hittas adliga ätten nr 2090 Adelsborg. Det är en liten ätt som hittills har saknat en överskådlig framställning. Lars Fredborg, befryndad på möder-net, har nu skrivit den första släktboken.

Fredborg har utfört små biografier där vi stiftar bekantskap med officerare, godsägare, konstnärer och äventyrare, som har det enda gemensamma att de är släkt och en konstnärlig ådra som går i arv. Författaren har till sin hjälp haft tillgång till en mängd unika urkunder, såsom testamenten, bouppteckningar, brev och dagböcker.

Allt som allt möter ett pärlband av skilda öden och ambitioner. En mångfald av händelser passerar revy och ju närmre vi kommer samtiden, desto mer anekdotisk blir författaren och personliga minnen och iakttagelser ger färg åt personskildringarna.

Personbeståndet är uppdelat efter generationer. Boken inleds med en kort redogörelse för ättens tidigaste ursprung. Därefter följer själva adlandet, hur två oskylda släkter, båda vid namn Borgh, kom att adlas för sina förtjänster vid Gustav III:s statsvälvning 1772 och erhöll namnet Adelsborg. I nästa generation återfinns den kände karikatyrtecknaren Per Otto Adelsborg, vars descendenter utgör bokens huvudfokus. Dessa står därtill uppställda i tabellform i en av bokens bilagor. Till boken hör också ett föredömligt personregister, med yrkes- och släktskapspecifieringar, användbart för den som är intresserad av exempelvis ingiften.

Bland Per Ottos ätteläggare förekommer kända namn som konsthantverkaren och designern Louise Adelsborg, författaren och konstnären Otilia Adelsborg samt konsulen och kaptenen Fredrik Adelsborg, odödliggjord genom Evert Taubes visa »Möte i monsunen» och vars spännande livsöde hör till bokens höjdpunkter.

Sammantaget är boken en personlig och intresseväckande exposé över en färgstark släkt.

Oscar Langenskiöld, riddarhusamanuens

Lars Fredborg

Adelsborg. En svensk adelssläkt under 200 år
328 s., illustrerad, egen utgivning.

EN KAROLINERKRIGARES DAGBOKSANTECKNINGAR

Den oförtröttelige John Crafoord som tidigare skrivit *Rötterna i Skottland* (2009) och (tillsammans med Joar Crafoord) *Tolv Kungars Knektar* (2003), har nu sammanställt en tredje bok. Den innehåller Crafoords dagboksanteckningar åren 1702–1711 och 1722–1738. Dagboken har tidigare uppmärksammats av A. Qvennerstedt i *Karolinska krigares dagböcker*. I boken återfinns mycket pedagogiskt Qvennerstedts avskrift på varje uppslags vänstra sida medan dagbokens uppslag finns på den högra sidan. Framställningen är också förtjänstfullt kompletterad med mycket informativa och klargörande kartor och släktöversikter.

Författaren är värd en stor eloge för denna bok som kan vara av stort intresse inte minst för personer intresserade av militär- och personhistoria.

Boken kan enklast beställas från John Crafoord (e-post: crafoordjohnp@telia.com).

Per Nordenvall, riddarhusgenealog emeritus

John Crafoord

Karolinen Jacob Johan Crafoord. Anteckningar 1702–1738. Kommenterade av hans sonsons sonsons son John Crafoord

112 s., illustrerad, Cosmos förlag.

Hans Widding

Schildtar i Västerbotten. En berättelse om tre generationer officerare i krig och fred

72 s., illustrerad, egen utgivning.

Föreningen Släkten Schildt i Sverige lät i våras trycka den lilla boken *Schildtar i Västerbotten – en berättelse om tre generationer officerare i krig och fred* baserad på Hans Widdings artiklar, vilka tidigare varit införda i föreningens medlemsblad *Mellan sköldarna*. Materialet har nu redigerats och försetts med illustrationer genom Gunilla Schildt.

Boken kan ses som en pendang till *Schildtar i Småland, en inblick i en krigaradelssläkts liv under 1600- och 1700-talen* (2011).



Rose-Marie Dietrichson

Hargs bruk. Berättelsen om Hargs bruk och dess ägare. Del I, 1600–1700-talet

288 s., illustrerad, Bokförlaget Arena 2012.

Rose-Marie Dietrichsons praktverk om Harg under 1600- och 1700-talen utgör första delen i en serie om tre. Hargs bruk är det enda kvarvarande bruket i privat ägo i Uppland. Bruket med anor från järnåldern grundades runt 1670 av Gustaf Otto Stenbock. En given förutsättning var den rika tillgången på skog, malm och vattendrag.

Bruket var livsbetingelse för de männskor som under Eric Oxenstiernas ledning på 1730-talet och framåt utvecklade verksamheten till att bli en av de mest framstående producenterna av stångjärn.

Bruksbefolkningens liv skildras där arbetarnas bristfälliga skolgång och rädsla för krig samsas med friherreparets oro över sjunkande järnpriser, men också deras ständsmässiga levnad på Harg och i den exklusiva stockholmsvåningen.

Verket är utsökt formgivet, rikt och konstnärligt illustrerat och ger en mångfacetterad skildring av livet på Hargs bruk.

Från släktföreningarna

AMINOFF

Lördagen 12 maj 2012 höll släktföreningen Aminoff ett revitaliserande ordinarie möte på Margrethelunds slott. Det var cirka 50 år sedan släktföreningen senast haft någon aktivitet, vilket gjorde det ännu mer glädjande att så många som 33 medlemmar var närvarande. Dessutom deltog fyra representanter från den finska släktföreningen.

Efter ordinarie möte, under vilket bland annat nya stadgar antogs, avnjöts en mycket angenäm middag med Margrethelunds vackra lokaler som värdig inramning.

Enligt stadgarna skall släktföreningen hålla ordinarie möte vart tredje år. Nästa äger således rum 2015. Dock finns det ännu inte konkretiserade planer på att innan dess träffas under mer informella former. Släktföreningen har nu så många som 58 medlemmar. Ytterligare intresserade är hjärtligt välkomna att kontakta föreningens sekreterare Georg Aminoff (070-232 84 19, georg.aminoff@telia.com).

Georg Aminoff, sekreterare

RIBBING

Ett drygt sjuttioal medlemmar i Ribbingska släktföreningen samlades den 20 oktober för sin 25:e släktfest, 80 år sedan föreningens grundande. Festen hölls på Riddarhuset.

Föreningens ordförande Eva Hultman Ribbing kallade till bords i Lantmarskalksalen och hälsade alla välkomna. Särskilt uppmärksammades professor Claes-Henrik Dohlman, 90, som kommit till Sverige för att hedras med Gullstrandsmedaljen för sin forskning och gärning som ögonläkare. Efter 54 år i USA är han fortfarande verksam vid Harvard i Boston. Hans mor hette Ebba Dohlman, född Ribbing, och Claes-Henrik träffade denna kväll elva av sitt fyrtiotal svenska sysslingar. Han beledsagades av sina två döttrar, Lena från Boston och



Ebba från Paris, som för första gången var med på släkthemöte och i Riddarhuset.

En särskilt läcker jordärtskockssoppa harangerades av tidigare ordföranden Per R. vid tacktalet, i vilket han också fabulerade över hur lite egentligen 717 års släkthistoria är i det stora hela. Han avslutade med ett fyrfaldigt tack till ordföranden och hennes gedigna arbete och engagemang för att göra föreningens firande till en glädje för alla.

Vid middagen sjöng Cecilia R. till ackompanjemang av Magnus Kinnman. Från middagsbordet fördes alla i längdans till Stenhallen för olika ringdanser tillsammans med Vällingby Folkdansgille innan kaffe och idogt samkväm avslutade kvällen.

På söndagsförmiddagen guidades särskilt anmälda i Gamla Stan under erfaren ledning av Ulf Hermelin, gift med Louise R., bland platser och fastigheter med anknytning till släkten. Han berättade bland annat om Stockholms blodbad 1520 då lagmannen, riddaren och riksrådet Bengt Gylta avrättades på Stortorget. Han var far till Anna som gifte sig med Sven Ribbing. De fick femton barn och från dem stammar alla nu levande Ribbingar. Därefter bjöds lätt spis i Riddarhusets sällskapsvåning före ordinarie föreningsmöte i Riddarhussalen.

Mötet inleddes av ordföranden med parentation över sedan 2009 års möte avlidna släktingar. Parentationen inleddes och avslutades med sång av Lisa Werlinder. Under de sedvanliga mötesförhandlingarna redovisades bland annat pågående arbete rörande ättens minnesmärken i form av begravningsvapen i olika kyrkor. En framtidsgrupp tillsattes med uppgift att till nästa möte föreslå kommande inriktning för föreningen. Svårigheterna att hålla en hög ambitionsnivå, inklusive rekrytering av en månghövdad stadgeenlig styrelse, blir allt tydligare i nutidens hets. Ett resultat av detta visade sig genom att hela valberedningen tog plats i styrelsen, varvid Peder G:son Ribbing, tidigare ordförande 2003–2009, valdes till ny ordförande efter Eva Hultman Ribbing, som avböjt omval men kvarstår i styrelsen för att om tre år fira 26 år i densamma.

Peder Ribbing, ordförande

SCHILDT

Släktföreningens medlemmar tillhör endera av två skilda släktgrenar: dels en där släktskapet med urfadern Jürgen på 1600-talets andra hälft tveklöst finns men inte är klart genealogiskt utrett, dels den gren från Finland som 1946 och 1978 erhöll representationsrätt på Sveriges Riddarhus.

I år avhöll Föreningen släkten Schildt i Sverige släkthemöte den 28 april på restaurang Lindas mat strax norr om Humlegården i Stockholm. Föreningen tillhör av naturliga skäl de mindre men antalet deltagare uppgick ändå till strax under trettio. Inga gäster från släkten Schildt i Finland kunde denna gång närvara, något vi tidigare kunnat glädja oss åt då banden mellan släkterna i Sverige och Finland är starka.

Vid mötesförhandlingarna under ordförande Annika Schildts ledning avhandlades de stadgeenliga punkterna. Ur verksamhetsberättelsen kan nämnas en släktresa till Småland våren 2010. Målet för denna resa var att besöka den trakt av norra Tjust, där Schildtar levat under 150 år på 16- och 1700-talen. Även om sätesgårdarna inte längre finns kvar i ursprungligt skick, kunde vi se nuvarande gårdsmiljöer och få historisk bakgrund. Dessutom såg vi det begravningsvapen efter Adam Schildt, död 1714, som efter restaurering åter hängts upp i Tuna kyrka. Släktföreningen kan ta åt sig äran av att ha initierat och bidragit ekonomiskt till denna restaurering. Vidare anordnades i oktober 2011 mingel för medlemmar på Mornington hotell, Stockholm.

Genom styrelsens försorg finns nu åter korrespondenskort, kuvert och brevpapper med ättens vapen i reliefftryck att inhandla liksom färgfotografi av ättens vapensköld i Riddarhuset.

Styrelsen beviljades ansvarsfrihet för den treårsperiod som förflutit sedan föregående släkthemöte. Två styrelsemedlemmar hade av sagt sig omval, Lena Schildt och Helena Schildt Tossman. I deras ställe nyvaldes Sara Herring och Johannes Schildt. Före-



ningens hemsida diskuterades, ska den vara tillgänglig för alla eller ej? Mötet beslöt att hemsidan ska vara öppen. Mötesförhandlingarna kunde därefter avslutas och de förannonserade programpunkterna ta vid.

Systrarna Gunilla Schildt och Ulrika Kjerrulf berättade om arbetet bakom deras bok *Schildtar i Småland – en inblick i en krigaradelssläkts liv under 1600- och 1700-talen*. Gunilla informerade även om ännu en ny bok, *Schildtar i Västerbotten – en berättelse om tre generationer officerare i krig och fred* författad av Hans Widding. Författarens berättelser, som varit tryckta i föreningens medlemsblad, har hon varsamt redigerat och försett med illustrationer. Till båda skrifterna har bidrag ur Riddarhusets kulturstöd erhållits. Föreningen kunde överrätta båda böckerna till varje medlem. Gunilla delade även ut en vackert utformad stamtavla för den svenska grenen av släkten i Sverige, den som härstammar från Gustaf, död 1736, befryndad med »stamfadern Jürgen». Med denna stamtavla som grund kan nu levande ätteläggar bygga vidare med sina familjer.

Vi lotsades sedan av Johan Schildt från släktforskning i dåtid till släktforskning med datorns hjälp i nutid. Möjligheterna är många och räckvidden världsomspännande vilket Johan gav exempel på. Mycket instruktivt fick vi se program för släktforskning och uppbyggnad av egna släktträd.

Därefter dukades tre långbord, alla med uttänkt bordsplacering. Såväl stämningen som maten var mycket god. Den otvungna samvaron var påtaglig och tiden rann iväg. Med två nyvalda unga förmågor i föreningens styrelse bör den schildtska släktföreningen kunna se den kommande treårsperioden an med tillförsikt.

Ulrika Kjerrulf

SILFVERSWÄRD

Silfverswärdska Släktföreningen bildades 1912. I år firade föreningen hundraårsjubileum genom besök i Kvänums socken (tidigare stavat Qvånum) där vår stamfar Lars Larsson ligger begravd. Lars Larsson adlades 1630 av Gustav II Adolf och erhöll i förläning ett flertal gårdar i angränsande socknar för »trogen, flitig och villig tjänst». Besöket gjordes 21–22 april och lockade 43 deltagare. Efter en lunchbuffé på Lumber och Karle fick vi njuta av ett intres-



sant föredrag i församlingshemmet om Lars Larssons tid och värld av Bengt P. Gustafsson (historiker från Göteborg, stormästare i Götiska Förbundet). Bengt gav oss också en inlevelserik lektion i krigskonsterna under 1600-talet. Därefter vidtog en rundtur med buss till Badene och gamla kyrkogården i Kvånum under sakkunnig guidning av Mats Andersson och Karin Mann. Mats, på sitt nittionde, bosatt i Kvånum sedan ungdomsåren, full av anekdoter om hembygden. Karin, ordförande i hembygdsföreningen, full av humor och med ett härligt smittande skratt. Själva kyrkan revs på 1800-talet och återuppfördes på annan plats. Däremot finns de silfverswärdska gravarna under korgolvet kvar. Dagen avslutades med släktmiddag på Lumber och Karle. I vanliga fall träffas släktföreningen en gång om året och vart femte år hålls mötet på Riddarhuset.

Claes Silfverswärd

SPARRE

Över fyrtio medlemmar från fyra nationer i Sparre-ätternas släktförening samlades den 14–16 juni till ett synnerligen lyckat släktmöte i Strasbourg. Från den franska grenen närvarade sex medlemmar som alla är ättlingar till friherre Per Sparre som 1675 upphöjdes till fransk greve av Ludvig XIV.

Vid mötet omvaldes styrelsen på tre år. Till ny suppleant utsågs Ulf Persson Sparre. Vid ett tidigare extra föreningsmöte hade Fredrik Sparre utsetts till kassaförvaltare och Björn Sundelin till sekreterare. Avgående ledamoten Robert Sparre utsågs till hedersledamot av styrelsen.

De senaste släktmötena hölls år 2009 i Skottland och dessförinnan år 2006 i Polen. Valet av Strasbourg dikterades av släktens månghundraåriga mycket nära och goda relationer med Frankrike. Frankrikes äldsta och mest prestigefyllda regemente, 1:a infanteriregementet, »Picardie» är förlagt i staden Sarrebourg, några mil från Strasbourg. Detta regemente förvaltar traditionerna för regementet Royal Suédois, som köptes av sedermera greven, ambassadören och fältmarskalen Erik Sparre.



Släkten Sparre hade inbjudits av regementschefen överste Didier Gros, nyss hemkommen med sitt regemente från Afghanistan. Sparrarna hade förstärkts med en trupp ur Smålands Karoliner under ledning av Roland Sandberg.

Dagen startade med att regementet bjöd på frukost varefter regementets trofésamling visades. Förutom Royal Suédois fana, som överlämnades av HMK Carl XVI Gustaf år 1994, fanns här fanor och troféer från samtliga slag som regementet deltagit i under de senaste 500 åren, bl.a. från slagen vid Malplaquet, Waterloo och Somme. En magnifik ceremoni hölls på regementets exercisplan med deltagande av ett nyligen hemkommet elitkompani från Afghanistan samt en särskild hederspluton med Royal Suédois fana. Marseljåsen spelades liksom regementets egen marsch. Smålands Karoliner paraderade och spelade Marsch Royal Suédois på tidsenliga instrument. Därefter hölls ett tal där Per Sparre berättade om de långa och mycket goda militära relationerna med Frankrike allt från 1600-talet fram till nutid.

Regementet Royal Suédois har under 1700-talet flera gånger varit förlagt i Sarrebourg och dess närhet. Frankrikes störste fältherre under 1700-talet, Mauritz av Sachsen, son till Aurora von Königsmarck, en ungdomsvän till Erik Sparre, fick sin första militära utbildning genom Erik Sparres försorg. Mauritz ligger för övrigt begravd i Strasbourg. Fältmarskalken Curt von Steudingk tjänstgjorde som ung vid regementet när det var förlagt i Sarrebourg och Phalsbourg liksom Gustaf Mauritz Armfelt, som inte var döpt till Mauritz, utan lade till namnet av beundran av Mauritz av Sachsen.

Sverige och Frankrike har även under senare år haft ett nära militärt samarbete i ett flertal länder genom FN. Vi samarbetar även inom ramen för Nordic Battle Group.

Efter anförandet överlämnade släkten Sparre och Karolinerna en trumma till överste Gros. Trumman hade tillverkats efter ritningar funna i Strasbourg avseende regementstrumma för Royal Suédois 1742. Efter ceremonin bjöds samtliga på en strålande lunch på ett litet slott som tillhörde regementet.

Dagen efter besökte vi den lilla charmiga staden Andlau med den äldsta kyrkan i hela Elsass-Lothringen. Vi blev väl omhändertagna på greve Christian d'Andlauss vinslott Château d'Ittenwiller. Greve d'Andlau har även en villa i Boulogneskogen i Paris med

en egen ekologisk vinodling som förmodligen är den enda vinodlingen i Paris bortsett från ett par vinrankor uppe på Montmartrekullen.

Per Sparre, ordförande

TERSMEDEN

Tersmedenska släktföreningen firade hundraårsjubileum den 26–27 maj. Vid släktmötet, det 33:e i ordningen, fick vår arkivarie Sten-Sture Tersmeden ta emot släktföreningens belöningsmedalj i silver.

Till jubileet skulle en släktbok presenteras av den redaktion som arbetat i två år med boken. Projektet är försenat men vid mötet kunde ett provhäfte visas upp för att få synpunkter från deltagarna.

Släktmötet öppnades i Riddarhussalen med en teatertablå regisserad och förnämligt spelad av Anna Tersmeden med två skådespelarkollegor. Där fick vi klart för oss hur släktföreningen kom till för hundra år sedan. Vi var ett hundratal släktmedlemmar, anhöriga och särskilt inbjudna gäster som deltog i festprogrammet. Med var som vanligt representanter från släkten Cedercreutz i Finland. Det är roligt att så många ungdomar och även små barn deltog.

Vår kände amiral Carl Tersmeden, med sina memoarer från 1700-talet, dök upp i vimlet med en pounschrän från sin tid framför en uppskattad utställning om släkten Tersmeden, främst signerad Sten-Sture. Under festmiddagen framfördes en andra teatertablå där brukspatronessan Lona Lisa Tersmeden på Ramnäs var huvudpersonen. Dans och umgänge avslutade dagen på Riddarhuset.

Söndagens program bestod av en båtfärd på Saltsjön med lunch och där amiralen berättade om sina eskapader. Vi steg i land på Djurgården och vandrade tillsammans med den sjungande guiden Bengt Jonshult till Skansen. Där tog andra guider över och visade oss Skogaholms herrgård och Bergsmansgården som båda har en anknytning till släkten Tersmeden.

Vi tackar festkommittén under ledning av Göran Tersmeden för två fina dagar.

James Tersmeden, ordförande



TOLL

Ätten Tolls Släktförening hade sitt ordinarie släktmöte under Kristi Himelfärdshelgen 2012 i Lüneburg, Tyskland. Sedan förra gångens mycket välbesökta släktmöte i Stockholm 2009 fanns förväntningar om ett rikligt deltagande trots det avsevärda reseavståndet för många medlemmar. Inte mindre än 73 medlemmar och gäster varav 40 från Sverige hörsammade kallelsen. För föreningen är det ett rekord för de tillfällen då möten förlagts utanför Stockholm. Många barn och ungdomar deltog vilket känns bra för föreningens framtid.

För dem som anlände under torsdagen hade det ordnats en informell »Bierstuben-abend«, vilken var välbesökt och bidrog till återskapandet av gamla kontakter.

Fredagen inleddes med en mycket informativ och trevlig stadsvandring i Lüneburg. Vi fick lära oss en del om stadens saltprivilegium/monopol under Hansa-tiden, ett system som bidrog till stadens betydelse och rikedom. Dess flodförbindelse, seglingsbar med flatbottnade små transportfartyg, gav staden möjligheten att skeppa ut sitt salt till mottagare runt Östersjön.

Efter stadsvandringen fick de deltagande barnen chansen att uppleva exotiska djur på Lüneburger Heide samt inmundiga korv och pommes frites, medan de vuxna kunde ägna sig åt en god lättlunch i Kloster Lüne, följt av en rundvandring i den medeltida anläggningen. Denna var under katolsk tid ett benediktinerkloster men fortsatte en annorlunda verksamhet efter reformationen som ett så kallat evangeliskt kloster. Praktiskt sett innebär det i våra dagar att anläggningen med bakomliggande kapital tjänar som en sorts kvinnopension för äldre damer utan särskilt långtgående krav på klosterliv. Till klostret hör ett textilmuseum med fantastiska broderier för kyrkliga ändamål utförda under renässans- och barockepokerna.

Eftermiddagen avslutades med mötesförhandlingar i klostrets refektorium. Den sittande ordföranden, Mats Toll, omvaldes för en period av sex år.

På kvällen avhölls vår stora festmiddag i bufféform med informell placering vid runda bord i en officersmäss intill staden. Kvällen förlöpte under stor uppsluppenhet för unga såväl som äldre.

På lördagen gjordes en utflykt med sammanlagt femtio vuxna och elva barn till



svenskstaden Wismar, som alltsedan Westfaliska freden 1648 och fram till 1903 reellt och senare endast formellt hörde till det svenska riket. Staden har viss betydelse också för vår släkt genom fältmarskalken Johan Christopher Tolls vistelser i staden och det omkringliggande Svenska Pommeren. Under mycket sakkunnig guidning på tyska och med skicklig översättning till engelska genomfördes en stadsvandring i Wismar. Den inleddes med ett besök i det så kallade Kommendanthuset. Vid den efterföljande lunchen, som också avslutade släktmötet, överlämnades till restaurant Alter Schwede ett porträtt av fältmarskalken att pryda restaurangen tillsammans med ett flertal befintliga porträtt av medlemmar ur den svenska kungafamiljen.

Deltagarna återvände hem efter ett par intensiva och mycket trivsamma dagar i Lüneburg och Wismar, säkra på att mötas igen i maj 2015 i Stockholm.

Mats Toll, ordförande

UGGLA

Släktföreningen för de två ätterna Ugglar – den adliga nr 100 och den friherrliga nr 69 – bildades 1935 och har i dag cirka 200 medlemmar. Föreningen verkar för att stärka umgänget mellan släktmedlemmarna och tillvarata släktens gemensamma intressen. Allmänt släktmöte hålls vart tredje år och dess emellan samlas vi till andra evenemang som berör släkten Ugglar.

Den 30 oktober 2011 genomfördes det 25:e släktmötet – traditionsenligt på Riddarhuset. Drygt 80 medlemmar mötte upp.

Under de stadgeenliga förhandlingarna orienterades bland annat om stipendieverksamheten, hemsidan www.uggla100.se och den nya ungdomsverksamheten. Ordförande Peder avtackades efter många år i släkträdet och som dess ordförande under sista perioderna samt Christina Alvolin, Mikael Ugglar och Carl Ugglar som efter trogna år avsat sig återval.

Efter fotografering på nyvald ordförande Evald (Eddie) Ugglar och de nya ledamöterna i släkträdet Fredrik Alvolin, Claes Ljungdahl, Anna Ugglar samt Peter Wennerholm vidtog sedan vanlig middag i Lantmarskalkssalen.



Mellan huvudrätt och dessert kåserade Sten B:son Uggle över ett gruppfoto som sannolikt tagits 1903–1905. Det handlade om en av släkten Ugglas, antalsmässigt, största familjer - Generalsfamiljen. Generalen var Sten B:s sons farfar Gustaf (1846–1924), gift med Augusta, född von Post, och deras tiohövdade barnaskara. Vi kunde raskt konstatera att praktiskt taget alla hade en väldigt behärskad uppsyn. Orden »behärskning» och »upp med hakan» hördes ofta inom hemmets väggar vilket, med all önskvärd tydlighet, kunde konstateras genom att fem av sex söner blev officerare samt sedermera två av dessa blev chef, liksom fadern, för Karlbergs krigsskola! En av dessa söner, Sten B:s sons far, var den allmänt kände för »gemene man» Bertil Uggle genom Morgongymnastiken i radio. Ett program som gick – hör och häpna – i direktsändning från hösten 1929 till Bertils död 1945, inte mindre än sex dagar i veckan.

Släktmötet avslutades på söndagen då vi fick en guidad visning på Livrustkammaren samt därefter intog en gemensam lunch på Grilliska Huset i Gamla Stan.

Ser fram emot hösten 2014 då vi ses igen på Riddarhuset.

Evald (Eddie) Uggle, ordförande

WACHTMEISTER

Nu 115-åriga Wachtmeisterska släktföreningen träffas vart femte år på släktmöte. I år träffades vi i Blekinge på »stamgodset» Johannishus men också i amiralgeneralen Hans Wachtmeisters skapelse Karlskrona. Trots hotande väderleksutsikter i mitten av juni 2012 bjöd båda dagarna på strålende sol och varmt väder. Grunden för ett lyckat släktmöte var således lagd.

Första dagen samlades ett hundra femtiotal deltagare på Fiskbron i Karlskrona varifrån en guidad båttur genomfördes. Karlskrona ska ses från havet och guiderna kunde peka ut många av världsarvets olika byggnader, där flera tillkommit under amiralgeneralens ledning i slutet av 1600-talet. Färden gick mot Kungsbron och amiralgeneralens staty där ilandstigning skedde. I ett kort tal erinrade huvudmannen, Hans



Wachtmeister, om amiralgeneralens insats varefter en krans nedlades vid statyns fot.

En kort promenad vidtog nu upp till Stortorget och Tyska kyrkan. Kyrkan tillkom under amiralgeneralens tid och är starkt knuten till släkten. Den var tyska församlingens kyrka i staden, till vilken också amiralgeneralen och hans familj hörde. Under altaret ligger släktens gravkor, där amiralgeneralen och hans maka Sophia Lovisa ligger begravda tillsammans med många släktingar (gravsättning i koret upphörde först 1827). Alla deltagare fick möjlighet att besöka gravkoret och uppleva en stund av vördnad och eftertanke.

Från Tyska kyrkan blev det ytterligare en kort promenad till Grevagården – amiralgeneralens residens som stod färdigt 1706. Grevagården inrymmer i dag läns museet i Blekinge och museipersonalen stod beredd att ta emot oss för att genomföra ett digert program. Flera av personalen hade klätt sig i tidstypiska kläder och självaste amiralgeneralen hälsade oss välkomna. Carls Crona Rediviva, som är en förening som i tidstypiska kläder hjälper till att levandegöra museet, biträdde med liv och lust för att förhöja upplevelsen av Grevagården. Ett mycket uppskattat inslag var inövandandet av »Amiral Wachtmeisters kontradans» under eminent ledning av Rolf Johansson.

Efter en kort stunds vila bar det iväg med bussar till kvällens släktmötesmiddag i en av de mycket vackra och charmiga stenladorna på Johannishus. Kvällen förflöt under stort gemyt och det nya kontoret i en annan av stenladorna visade sig också kunna tjänstgöra som ett förträffligt dansdiskotek.

Följande dag samlades alla ånyo på Johannishus. Indelade i grupper fick sedan deltagarna i omgångar ta del av slottvisning av huvudmannen, besök i nya gårds-slakteriet och diskutera fastighetsvård av platsens gamla byggnader under ledning av fastighetschefen, Kitty Wachtmeister, och av Carl Hans Wachtmeister få en redogörelse för nuvarande drift vid godset.

Efter gruppvisa genomgångar samlades alla för att lyssna till ett mycket intressant föredrag av förre länsantikvarien Leif Stenholm om amiralgeneralen Hans Wachtmeister och världsarvet Karlskrona. Ett tankeväckande framförande inte minst för att Stenholm satte fingret på en del ömmande punkter om hur myndigheter

och organisationer tar hand om och vårdar vårt kulturarv.

Årsmöte i föreningen avslutade släktmötet varefter alla skingrades efter att under mingel intagit en sandwich. »Det var så trevligt på släktträffen att det kändes som den tog slut alldeles för snabbt. Jag kommer att ha den länge i mitt minne» var ett sammanfattande betyg från en av deltagarna. Om fem år träffas vi igen!

Hans Wachtmeister

ÅKERHJELM

Prosten i Åkers kyrka utanför Mariefred, Magnus Jonae Agriconnius (1604–1655), räknas som stamfader för de båda ätterna Åkerhielm af Margrethelund och Åkerhielm af Blombacka. Hans son Samuel blev 1679 adlad under namnet Åkerhielm.

Till årets släktmöte den 6 oktober samlades 45 släktingar för att med buss besöka Åkers kyrka. Vi kunde glädjande nog hälsa flera släktingar välkomna som bor i utlandet, liksom många från hela Sverige. I kyrkan möttes vi av komminister Gunilla Thelin som berättade om kyrkans historia och höll en kort andakt. Jan Åkerhielm talade om släktens anknytning till kyrkan. Därefter gick bussen vidare till det gamla prostbostället Skeggesta, som i dag är vandrarhem. Där hölls släktmötesförhandlingar samt intogs lunch innan återfärden mot Stockholm.

Samma kväll samlades 63 släktingar på Riddarhuset i Stockholm. I Riddarhusalen visade riddarhusgenealog Göran Mörner tre åkerhielmska sköldebrev i original, dels det adliga, dels de två friherrliga breven. Därefter vidtog middag i Lantmarskalksalen. Sex mycket unga elever från Lilla Akademien, och senare på kvällen, åtta sångare från Stockholms Studentsångare, stod för underhållningen under middagen. Efter middagen blev det dans till efter midnatt.

Med tanke på den höga stämningen hela dagen och kvällen kan man nog påstå att det trettionde släktmötet blev synnerligen lyckat.

*Carl-Gustaf Åkerhielm af Margrethelund,
ordförande*



Kapitationsavgiften för 2012

Riddarhuspalatset ägs gemensamt av ridderskapet och adeln, som alltså är skyldiga att ansvara för dess underhåll och vård. För detta ändamål utgår enligt riddarhusordningen en årlig avgift, den så kallade kapitationsavgiften. Enligt beslut av 2004 års adelsmöte är denna 300 kronor.

Riddarhusdirektionen får härmed anmoda alla myndiga adelsmän att **senast den 31 december 2012 betala avgiften med den separat utsända bankgiroblanketten**. Om ni inte önskar använda den utskickade inbetalningsavin kan betalning göras på bankgirokonto 921-7068 eller på plusgirokonto 132 98 95-5 med angivande av namn och personnummer. Check bör undvikas och accepteras inte i utländsk valuta.

Befrielse från avgiften medges den som under 2012 inte varit mantalskriven i Sverige, eller inte varit taxerad till statlig eller kommunal inkomstskatt. Sådana förhållanden ska anmälas till Riddarhuset.

Befrielse från avgiften kan vidare eventuellt medges då särskilda omständigheter av ekonomisk eller annan art föreligger. Befrielse kan också erhållas genom avsägelse av delaktighet i de av ridderskapet och adeln förvaltade stiftelserna; därigenom förloras bland annat möjligheterna att erhålla bidrag från stiftelserna – även för hustru och omyndiga barn.

Kapitationsavgiften utgör även en förutsättning för representation vid adelsmöte samt för tillstånd att disponera Riddarhusets sällskapslokaler.

Närmare upplysningar kan erhållas på Riddarhusets kansli, e-post kansli@riddarhuset.se eller telefon 08-723 39 91.

Stockholm i november 2012
På riddarhusdirektionens vägnar

Gustaf Wachtmeister / Carl-Gustaf Åkerhielm

Arte et Marte

Riddarhuset

Box 2022

S-103 11 Stockholm

B

Economique

